

**Anoniem bevallen en anoniem afstand doen
bezien in het licht van het IVRK en het EVRM**

Een rechtsvergelijkend onderzoek met een familierechtelijke en strafrechtelijke invalshoek naar anoniem bevallen en anoniem afstand doen in Nederland en België in het licht van het IVRK en het EVRM.

Hilde Vlemmix

U1251545

ANR: 604848

17 mei 2016

Masterscriptie Rechtsgeleerdheid

Tilburg University

Familie- en jeugdrecht (civiel en straf)

Begeleidster: mevrouw mr. Y. Bogaers.

Inhoudsopgave	p. 2
Lijst van gebruikte afkortingen	p. 4
1. Inleiding	p. 5
1.1 Probleemanalyse	p. 5
1.2 Onderzoeksdoel	p. 6
1.3 Onderzoeksvraag	p. 6
1.4 Theoretisch kader	p. 7
1.5 Methodologie	p. 7
1.6 Maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie	p. 7
1.7 Structuur van het onderzoek	p. 7
2. De juridische mogelijkheden in Nederland bij een ongewenste zwangerschap	p. 8
2.1 Abortus provocatus	p. 8
2.2. Adoptie	p. 10
2.3 Bevallen onder geheimhouding	p. 11
2.4 Anoniem bevallen en anoniem afstand doen	p. 12
2.5 Te vondeling leggen	p. 12
2.5.1 Het strafbare aspect van het te vondeling leggen van een kind	p. 13
2.5.2 Het strafbare aspect van een vondelingenkamer	p. 13
2.6 Deelconclusie	p. 16
3. Anoniem bevallen en anoniem afstand in internationaal perspectief	p. 17
3.1 IVRK	p. 18
3.2 EVRM	p. 18
3.3 Recht op leven, art. 6 IVRK en art. 2 EVRM	p. 19
3.4 Recht op afstammingsinformatie en privéleven, art. 7 IVRK en art. 8 EVRM	p. 21
3.5 Recht op eerbiediging van de identiteit, art. 8 IVRK	p. 24
3.6 Recht op gezinsleven, art. 9 IVRK	p. 24
3.7 Recht op bescherming tegen kindermishandeling, art. 19 IVRK	p. 26
3.8 Deelconclusie	p. 26

4.De (on)mogelijkheid tot anoniem bevallen en anoniem afstand doen in België	p. 27
4.1 De juridische mogelijkheden in België bij een ongewenste zwangerschap	p. 27
4.1.1 Abortus provocatus en adoptie	p. 27
4.1.2 Discreet bevallen	p. 29
4.1.3 Anoniem bevallen en anoniem afstand doen	p. 32
4.1.4 Het te vondeling leggen van een kind	p. 33
4.2 Het vondelingenluik in België	p. 33
4.3 Deelconclusie	p. 34
5. De discussie in de literatuur	p. 35
5.1 De voor- en tegenstanders van een vondelingenkamer	p. 35
5.2 De argumenten in de discussie over een vondelingenkamer	p. 35
5.3 Alternatieve oplossingen	p. 37
6. Conclusie en aanbeveling	p. 38
6.1 Conclusie	p. 38
6.2 Aanbevelingen	p. 39
7. Literatuur- en jurisprudentielijst	p. 43
7.1 Literatuurlijst	p. 43
7.2 Jurisprudentielijst	p. 47
7.3 Parlementaire stukken	p. 47
8. Bijlagen	p. 50
1. Aantal vondelingen waarover media hebben bericht, Nederland, 1946-2015	p. 50

Lijst van gebruikte afkortingen

Abortus	Abortus provocatus
Afstandsprotocol	Protocol Afstand, Screening, Adoptie en Afstammingsvragen
Art.	Artikel
BW	Burgerlijk Wetboek
Comité	Het Comité voor de Rechten van het Kind
ECRM	Europese Commissie voor de Rechten van de Mens
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EVRM	Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden
FIOM	Stichting Ambulant FIOM (FIOM is specialist bij ongewenste zwangerschappen en afstammingsvragen)
HR	Hoge Raad
Hof	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
NIDAA	Nederlands Instituut voor de Documentatie van Anoniem Afstand doen
Raad	Raad voor de Kinderbescherming
Siriz	Stichting Siriz (Siriz biedt preventie, ondersteuning en zorg bij onbedoelde zwangerschappen)
Sr	Wetboek van Strafrecht
VN	Verenigde Naties
Wafz	Wet afbreking zwangerschap
WBOM	Wetenschappelijk Bureau van het Openbaar Ministerie
Wdkb	Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting
Wet BIG	Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg

1. Inleiding

1.1 Probleemanalyse

In de nacht van 7 september 2015 is er in Den Haag een meisje te vondeling gelegd bij een woning.¹ Dit incident staat niet op zichzelf. In de afgelopen jaren zijn er op meerdere locaties baby's gevonden, waarvan er een aantal waren overleden (zie bijlage 1). Moeders kunnen hun baby's vermoorden of te vondeling leggen omdat ze kampen met psychische problemen en/of verslavingen, vrezen voor eerwraak dan wel verstoting uit de familie of omdat het kind het gevolg is van incest en/of verkrachting. Voor Barbara Muller vormde dit de aanleiding om Stichting Beschermd Wieg op te richten.² Deze stichting heeft thans op vier verschillende locaties vondelingenkamers geopend waarin baby's anoniem kunnen worden achtergelaten.³ Hulpverlenende instanties ontfermen zich vervolgens over het kind. De initiatiefneemster wil zo vrouwen helpen die niet bij de reguliere hulpverlening durven aan te kloppen. In de vondelingenkamer ligt een brief in verschillende talen, waarin onder andere informatie staat over de instanties waar de vrouw kan aankloppen voor hulp. Tevens wordt de vrouw verzocht om relevante informatie achter te laten.⁴ Ze is hier echter niet toe verplicht. Een kind dat wordt achtergelaten in een vondelingenkamer, weet dus (meestal) niet van wie hij afstamt.

Het juridische probleem van een vondelingenkamer heeft zowel een strafrechtelijk als een familierechtelijk aspect. Het strafrechtelijk aspect heeft betrekking op art. 256 Sr en art. 236 Sr. Deze artikelen bevatten respectievelijk het delict omtrent het te vondeling leggen van een kind en de verduistering van staat. In deze scriptie wordt uiteengezet hoe deze artikelen zich verhouden tot een vondelingenkamer. De scriptie is echter hoofdzakelijk gericht op het familierechtelijke aspect van de vondelingenkamer, wat betrekking heeft op de verschillende rechten van het kind zoals vervat in het IVRK en het EVRM. In Nederland wordt veel waarde gehecht aan het recht op afstammingsinformatie, wat mede is vervat in art. 7 IVRK en art. 8 EVRM.⁵ Er bestaat in Nederland daarom ook (nog) geen juridische mogelijkheid om anoniem te bevallen, waarvan sprake is indien de moeder na de bevalling geen gegevens achterlaat.⁶ Een kind achterlaten in een vondelingenkamer, zou daarom wellicht inbreuk kunnen maken op dit recht. Daarnaast zijn er verschillende andere rechten uit het IVRK en het EVRM van belang in het licht van een vondelingenkamer.

¹ Mentik & Dollen, *AD* 8 september 2015.

² RSJ-advies 2014, p. 9, 13.

³ Stichting Beschermd Wieg, www.beschermdewieg.nl (zoek op *locaties*).

⁴ RSJ-advies 2014, p. 13.

⁵ De Jong - de Kruijf & Vonk, *AA* 2013/2, p. 110.

⁶ RSJ-advies 2014, p. 12.

1.2 Onderzoeksdoel

Een vondelingenkamer kan, naast art. 7 IVRK en art. 8 EVRM, eveneens problemen opleveren in het licht van art. 6, 8, 9 en 19 IVRK⁷ en art. 2 EVRM. Deze rechten gaan over de bescherming van het (familie)leven en de identiteit van het kind. De Nederlandse wetgeving bevat daarnaast eveneens rechten en plichten voor zowel de moeder als het kind. De scriptie onderzoekt de inhoud en grenzen van deze nationale en internationale rechten en plichten in het licht van een vondelingenkamer. Het onderzoek richt zich hierbij hoofdzakelijk op de rechten van de moeder en het kind, waarbij de positie van de vader slechts summier wordt besproken. Het is de vraag of de huidige juridische mogelijkheden voor een vrouw die ongewenst zwanger is, voldoende zijn om de baby te beschermen in het licht van de nationale en internationale bepalingen. Om deze vraag te beantwoorden dienen de huidige mogelijkheden uiteengezet te worden. Het juridisch inhoudelijke gedeelte van de scriptie begint daarom met een onderzoek naar de regelgeving omtrent deze huidige mogelijkheden.

Om een completer beeld te krijgen van de problematiek zal de scriptie niet enkel focussen op Nederland, maar ook over de landsgrenzen heen kijken om te bezien hoe in België met de problematiek wordt omgegaan. In België is het onderwerp erg actueel, zo blijkt uit de verschillende wetsvoorstellen die op dit terrein ontwikkeld zijn. Een aantal wetsvoorstellen beogen om discreet bevallen mogelijk te maken.⁸ De vrouw is daarbij verplicht om haar identiteit bekend te maken na de bevalling.⁹ Daarnaast is er een wetsvoorstel ingediend omtrent anoniem bevallen.¹⁰ De wetsvoorstellen en de gronden waarop ze berusten, worden in dit onderzoek uiteengezet om te bezien of de manier waarop België met de problematiek omgaat, vervangende dan wel aanvullende mogelijkheden voor Nederland biedt.

1.3 Onderzoeksvraag

Het gedogen van een vondelingenkamer creëert een mogelijkheid om anoniem afstand te doen van een kind. Dit is mogelijk niet toegestaan met het oog op de rechten uit het IVRK en het EVRM. De hoofdvraag van deze scriptie luidt dan ook: ‘Dient er in Nederland een mogelijkheid te komen om anoniem te bevallen dan wel anoniem afstand te doen en hoe verhoudt zich dit tot het IVRK en het EVRM?’

⁷ VN-Kinderrechtencomité, *Concluding Observations: Czech Republic* (17 juni 2011), par. 50.

⁸ Zie *wetsvoorstellen België 2006-2016 met betrekking tot discreet bevallen*.

⁹ RSJ-advies 2014, p. 18.

¹⁰ Wetsvoorstel betreffende anoniem bevallen, 2010/11, 5-502/1.

1.4 Theoretisch kader

Het theoretisch kader dat gehanteerd wordt, betreft de Nederlandse wet en regelgeving, de bepalingen uit zowel het IVRK als het EVRM en de daaruit voortvloeiende nationale en internationale jurisprudentie. Voor het rechtsvergelijkend onderzoek wordt het huidige Belgische recht en de verschillende wetsvoorstellen bestudeerd. De reikwijdte van de onderzochte regelgeving zal bepalend zijn voor het antwoord op de onderzoeksvraag.

1.5 Methodologie

De scriptie betreft een literatuur- en jurisprudentieonderzoek met een rechtstheoretische invalshoek. Tevens wordt er een rechtsvergelijking gemaakt met de situatie in België. Naast het wettelijke kader worden er ook rapporten, onderzoeken en adviezen van verschillende instanties onderzocht. Het jurisprudentieonderzoek omvat uitspraken die gedaan zijn omtrent de rechten uit het IVRK en het EVRM. Bij het bronnenonderzoek heb ik gebruik gemaakt van verschillende juridische databanken, waaronder Legal Intelligence en Kluwer Navigator.

1.6 Maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie

Het onderzoek is onder andere maatschappelijke relevant voor wanhopige moeders die op zoek zijn naar een plaats om hun kind veilig achter te laten, omdat zij de doelgroep van de vondelingenkamers vormen. Het onderzoek is daarnaast relevant voor de betrokken instanties, waaronder de Raad voor de Kinderbescherming, de gecertificeerde instelling, FIOM en Siriz omdat het voor hen van belang is of de vondelingenkamers kunnen blijven bestaan.

Het onderzoek is wetenschappelijk relevant omdat het de juridische mogelijkheden onderzoekt om anoniem bevallen en anoniem afstand te doen te introduceren in het Nederlandse recht. Het in stand houden van een vondelingenkamer is thans immers nog niet wettelijk geregeld en vereist mogelijk een aanpassing van het huidige wettelijke kader.

1.7 Structuur van het onderzoek

De scriptie is onderverdeeld in verschillende hoofdstukken. Hoofdstuk 1 introduceert het onderzoek en formuleert een onderzoeksvraag, waarna in hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de Nederlandse juridische mogelijkheden voor een vrouw die ongewenst zwanger is. In hoofdstuk 3 wordt het internationale kader besproken, dat gevormd wordt door de rechten en bijbehorende jurisprudentie uit zowel het IVRK als het EVRM. Hoofdstuk 4 behandelt vervolgens de situatie in België. In hoofdstuk 5 wordt de discussie in de literatuur uiteengezet,

waarbij de verschillende voor- en tegenargumenten worden toegelicht en er tevens alternatieve oplossingen aan bod komen. De scriptie sluit af met een juridisch onderbouwde conclusie op de onderzoeksvraag. Hoewel de betrokken instanties verschillende termen hanteren voor het duiden van een vondelingenkamer, gebruikt deze scriptie consequent de term ‘vondelingenkamer’. Een vondelingenkamer is een kamer met een commode, wieg en stoel zodat de moeder rustig afscheid kan nemen.¹¹ Bij de rechtsvergelijking met België wordt echter de term ‘vondelingenluik’ gebruikt, omdat er in België geen sprake is van een kamer, maar van een luik waarachter een bedje staat.¹²

2. De juridische mogelijkheden in Nederland bij een ongewenste zwangerschap

Dit hoofdstuk behandelt de verschillende mogelijkheden naar Nederlands recht voor een vrouw die ongewenst zwanger is. In paragraaf 2.1 wordt ingegaan op de abortus, waarna in paragraaf 2.2 de adoptie uiteengezet wordt. Vervolgens gaat paragraaf 2.3 in op bevallen onder geheimhouding, waarna de (on)mogelijkheid van anoniem bevallen en anoniem afstand doen in paragraaf 2.4 aan bod komt. Tenslotte behandelt paragraaf 2.5 de (on)mogelijkheid om het kind legaal te vondeling te leggen. Hierbij wordt in subparagrafen ingegaan op de mogelijkheid om de moeder dan wel de initiatiefnemers van de vondelingenkamer strafrechtelijk te kwalificeren en eventueel te vervolgen. Het hoofdstuk sluit af met een deelconclusie. De inhoud van dit hoofdstuk is van belang voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag, omdat de huidige juridische mogelijkheden duidelijk maken of er sprake is van een bevredigend stelsel of dat er behoefte bestaat aan een aanvullende mogelijkheid.

2.1. Abortus provocatus

Sinds de inwerkingtreding van de Wet Afbreking Zwangerschap (Wafz) is het in Nederland onder bepaalde voorwaarden mogelijk om legaal een abortus provocatus te ondergaan.¹³ Een abortus is een behandeling gericht op het afbreken van een zwangerschap die ingevolge art. 296 lid 5 Sr door een arts moet worden verricht in een ziekenhuis of kliniek. Artikel 5 Wafz benadrukt dat er eisen gesteld worden omtrent de hulpverlening en besluitvorming bij een abortus. Deze eisen zijn erop gericht te verzekeren dat de beslissing tot het afbreken van een zwangerschap met zorgvuldigheid wordt genomen en alleen dan uitgevoerd, indien de noodsituatie van de vrouw deze onontkoombaar maakt. Voorlichting over de alternatieven

¹¹ RSJ-advies 2014, p. 11, 13.

¹² Moeders voor Moeders, www.vondelingenluik.be (zoek op *werking*).

¹³ *Stb.* 1981, 257.

van een abortus en nazorg zijn hierbij van groot belang. Tevens dient onderzocht te worden of de vrouw de abortus vrijwillig ondergaat. Voorafgaand aan de abortus sluiten de arts en de vrouw een overeenkomst inzake geneeskundige behandeling, art. 7:446 BW. De arts heeft krachtens art. 7:457 BW en art. 88 wet BIG een geheimhoudingsplicht. In beginsel mag de arts zonder toestemming van de patiënt daarom geen inlichtingen dan wel inzage in de bescheiden verschaffen aan derden. De mogelijkheid tot het ondergaan van een abortus op grond van sociale motieven, is in Nederland beperkt tot een zwangerschapsduur van 24 weken, omdat deze duur naar de huidige stand van de medische wetenschap de grens vormt voor de levensvatbaarheid van een kind.¹⁴ Indien de behandeling plaatsvindt bij een vrouw die in verwachting is van een vrucht, die naar redelijkerwijs verwacht mag worden in staat is buiten het moederlichaam in leven te blijven, is er namelijk ingevolge de definitie van art. 82a Sr geen sprake meer van de wettelijk gereguleerde abortus, maar van moord (art. 289 Sr) of doodslag (art. 287 Sr).¹⁵ Na het verstrijken van deze termijn kan een abortus daarom enkel nog op medische gronden plaatsvinden.

De verschillende rechten van het kind, het recht op leven uitgezonderd, zijn niet relevant bij een abortus omdat er geen levend kind geboren wordt. Het ECRM heeft geoordeeld dat een embryo geen absoluut recht op leven heeft.¹⁶ In latere jurisprudentie van het EHRM is het oordeel dat een embryo in de context van een vrijwillige abortus niet als een persoon met een rechtstreeks en volledig recht op leven kan worden beschouwd, ook terug te zien.¹⁷ De rechten van de moeder kunnen immers het recht op leven van de embryo beperken. Het EHRM concludeert dat gebrek aan consensus op zowel nationaal als internationaal niveau er toe leidt dat het niet wenselijk en zelfs niet mogelijk is om in abstracto de vraag te beantwoorden of een ongeboren kind een persoon is in de context van art. 2 EVRM.¹⁸ Lidstaten behouden zelf de vrijheid om deze vraag te beantwoorden. Gezien het fundamentele karakter van het recht op leven is het erg opmerkelijk dat het Hof de lidstaten een ruime beoordelingsvrijheid geeft ten aanzien van het invullen van de basisbegrippen van art. 2 EVRM. Deze jurisprudentie leidt tot de conclusie dat art. 2 EVRM niet in de weg staat aan de mogelijkheid voor lidstaten om onder bepaalde voorwaarden een abortus toe te staan.

¹⁴ Snijders-Borst, *NJB* 2008/260.

¹⁵ Rozemond, *AA* 2010/4, p. 286.

¹⁶ ECRM 13 mei 1980, 8416/78 (*X./Verenigd Koninkrijk*), r.o. 18 – 20.

¹⁷ EHRM 8 juli 2004, 53924/00 (*Vo/ Frankrijk*), m. nt. B.C. van Beers, r.o. 80.

¹⁸ EHRM 8 juli 2004, 53924/00 (*Vo/Frankrijk*), m. nt. B.C. van Beers, r.o. 85.

2.2 Adoptie

Indien de zwangere vrouw geen abortus kan of wil ondergaan, kan ze er voor kiezen om de zwangerschap uit te dragen en het kind vervolgens af te staan ter adoptie, mits ze aan de voorwaarden voldoet.¹⁹ Bij een adoptie wordt de juridische band die van rechtswege is ontstaan tussen het kind en de biologische moeder, verbroken. Tegelijkertijd worden de adoptiefouders de nieuwe juridische ouders van het kind, zo blijkt uit art. 1:229 BW. Adoptie is zowel mogelijk na een ‘normale’ bevalling als na een bevalling onder geheimhouding.

Het Wetboek van Strafrecht kent geen strafrechtelijke bepalingen voor de moeder die het kind afstaat ter adoptie. Ingevolge art. 151c Sr is degene die in de uitoefening van een beroep of bedrijf opzettelijk teweegbrengt of bevordert dat een vrouw rechtstreeks of middellijk met een ander onderhandelt of een afspraak maakt in verband met de wens van die vrouw de verzorging en opvoeding van haar kind duurzaam aan een ander over te laten, echter wel strafbaar. Lid 2 bepaalt echter dat deze bepaling niet van toepassing is indien de gedraging geschiedt door de Raad voor de Kinderbescherming of een door hen daartoe aangewezen rechtspersoon. Er is dus een wettelijke uitzondering voor de positie van de Raad bij zowel de afstandsprocedure als bij de bemiddeling.

Bij een adoptie is de identiteit van de moeder bekend. De Raad neemt de privacy van de afstandouder(s) en het kind in acht conform de Wet bescherming persoonsgegevens.²⁰ Daarnaast heeft de Raad een inspanningsverplichting naar andere instanties ten aanzien van het waarborgen van de privacy van betrokkenen. Indien de moeder wenst dat haar persoonlijke gegevens geheim worden gehouden voor derden, kan zij kiezen voor bevallen onder geheimhouding, waarop in paragraaf 2.3 nader wordt ingegaan. Het is in Nederland niet mogelijk om bij een adoptieprocedure anoniem afstand te doen van een kind vanwege art. 7 en 8 IVRK alsmede het Haags Adoptieverdrag.²¹ Artikel 30 van het Adoptieverdrag bevat een regeling omtrent de bewaring van de afstammingsgegevens van het kind en het verschaffen van toegang tot deze gegevens. Dit artikel creëert de mogelijkheid voor geadopteerde kinderen om kennis te nemen van hun afstammingsgegevens, tenzij de identiteit van de ouders niet bekend is. Conform deze wetgeving worden in Nederland de namen van de biologische ouders, indien bekend, geregistreerd in het adoptiedossier.²²

¹⁹ Vlaardingerbroek e.a. 2014, p. 286.

²⁰ Raad voor de Kinderbescherming 2013, p. 10.

²¹ RSJ-advies 2014, p. 16, 22.

²² FIOM, www.fiom.nl, (zoek op *adoptiedossier*).

2.3 Bevallende onder geheimhouding

In Nederland kan de zwangere vrouw verzoeken om een bevalling onder geheimhouding, waarbij haar persoonlijke gegevens geheim worden gehouden voor derden.²³ De geboorteaakte van het kind vermeldt de naam van de moeder en het feit dat zij geheimhouding van haar gegevens wenst. Het kind heeft hierdoor de mogelijkheid om later zijn afstammingsgegevens te achterhalen.²⁴ De bevalling wordt begeleid door FIOM of Siriz en vindt plaats in een ziekenhuis of opvanghuis.²⁵

Indien de moeder beargumenteerd heeft aangegeven dat er behoefte is aan geheimhouding, rust er op de betrokken partijen een inspanningsverplichting om de bevalling geheim te houden, wat gerealiseerd wordt door middel van bepaalde werkafspraken.²⁶ De moeder heeft echter geen harde garantie dat haar bevalling daadwerkelijk geheim blijft. Zo staan haar gegevens wel vermeld in het Basisregistratie Persoonsgegevens (BPR), waardoor gewone afnemers van de BPR, zoals de Sociale Verzekeringsbank en de Belastingdienst, deze kunnen verkrijgen.²⁷ Dit kan zeer verstrekende gevolgen met zich meebrengen, bijvoorbeeld ingeval de moeder vreest voor eerwraak. Bij een bevalling onder geheimhouding zijn de Raad voor de Kinderbescherming, de gecertificeerde instelling, FIOM, Siriz en de rechtbank betrokken. Zij zijn op de hoogte van de identiteit van de moeder. FIOM of Siriz regelen dat de betrokken instanties op de hoogte zijn van het geheime karakter van de bevalling. Tevens zorgen zij er voor dat de gemeente van de nieuwe verblijfplaats van het kind een geheimhoudingsbrief ontvangt. De gecertificeerde instelling regelt de geboorteaangifte in overleg met het ziekenhuis of opvanghuis en FIOM of Siriz.²⁸

Na de bevalling treedt het afstandsprotocol in werking. Het kind wordt tijdelijk ondergebracht in een pleeggezin en de moeder krijgt een bedenktijd van drie maanden om op haar beslissing terug te komen.²⁹ Indien de moeder niet van gedachte verandert, wordt het kind afgestaan ter adoptie. Uit onderzoek blijkt dat er jaarlijks gemiddeld 20 moeders afstand doen van hun baby.³⁰ Gemiddeld genomen was er hierbij vier tot vijf keer sprake van een bevalling onder geheimhouding gevolgd door adoptie.³¹

²³ RSJ-advies 2014, p. 11 & 15.

²⁴ De Jong - de Kruijf & Vonk, AA 2013/2, p. 112.

²⁵ *Kamerstukken II* 2009/10, 779, p. 1659.

²⁶ De Jong - de Kruijf & Vonk, AA 2013/2, p. 112.

²⁷ Defence for Children 2015, p. 2.

²⁸ RSJ-advies 2014, p. 15.

²⁹ *Kamerstukken II* 2009/10, 779, p. 1659.

³⁰ Bos e.a. 2011, p. 155.

³¹ *Kamerstukken II* 2012/13, 1748, p. 1.

2.4 Anoniem bevallen en anoniem afstand doen

Er is sprake van anoniem bevallen indien de moeder bevalt en hierbij geen persoonlijke gegevens achterlaat.³² In Nederland bestaat er geen legale mogelijkheid om anoniem te bevallen.³³ De personen zoals genoemd in art. 1:19e BW zijn immers verplicht om aangifte te doen van de geboorte van het kind. Vervolgens maakt de ambtenaar van de burgerlijke stand een geboorteakte op, waarop de naam van de moeder wordt vermeld. De vrouw uit wie het kind is geboren, wordt hierbij ingevolge art. 1:198 lid 1 sub a BW van rechtswege als moeder van het kind aangemerkt. Een vrouw die volledig anoniem wil blijven, kan er voor kiezen om haar bevalling te verzwijgen en haar kind te vondeling te leggen, zonder dat ze hierbij haar gegevens achterlaat. Er is dan sprake van anoniem afstand doen en ook dat is in Nederland niet toegestaan.³⁴ De wetgever heeft deze mogelijkheid voorzien en in art. 1:19b BW bepaalt dat indien de naam van de moeder niet bekend is, het OM aanwijzingen geeft over het opmaken van de geboorteakte. Er zijn verschillende argumenten aangedragen in de discussie omtrent de vraag of deze onmogelijkheid tot anoniem bevallen en anoniem afstand doen aanpassing behoeft. Deze argumenten komen in hoofdstuk 3 en 5 nader aan bod.

2.5 Te vondeling leggen

De Raad voor de Kinderbescherming stelt dat er jaarlijks gemiddeld één baby te vondeling wordt gelegd, waarbij het aansluit bij de definitie uit het Wetboek van Strafrecht.³⁵ Hierin wordt een ‘vondeling’ gedefinieerd als een kind beneden de leeftijd van zeven jaar dat te vondeling is gelegd of is verlaten met het oogmerk om er zich van te ontdoen. Het Nederlands Instituut voor de Documentatie van Anoniem Afstand doen (NIDAA) hanteert echter een ruimere definitie en komt dientengevolge uit op een gemiddelde van anderhalf geval per jaar.³⁶ Het NIDAA definieert een vondeling als een minderjarig kind dat op een niet-eigen plek is geplaatst, levend is gevonden, en/of door de verlater en/of door de wetgevende dan wel rechterlijke dan wel uitvoerende macht en/of door de media als zodanig wordt aangeduid.³⁷ Het daadwerkelijke aantal vondelingen kan echter hoger zijn dan deze instanties aangeven, omdat er mogelijk kinderen zijn die ofwel nooit gevonden worden ofwel reeds zijn overleden op het moment dat ze worden gevonden, waardoor ze niet geregistreerd worden als vondeling.

³² RSJ-advies 2014, p. 12.

³³ De Jong – de Kruijf & Vonk, AA 2013/2, p. 112.

³⁴ RSJ-advies 2014, p. 12.

³⁵ Raad voor de Kinderbescherming, www.kinderbescherming.nl (zoek op *vondelingen*).

³⁶ RSJ-advies 2014, p. 13.

³⁷ Van Tiggelen, NIDAA 2015, p. 3.

2.5.1 Het strafbare aspect van het te vondeling leggen van een kind

In art. 256 Sr is het te vondeling leggen of verlaten van een kind beneden de leeftijd van zeven jaar met het oogmerk zich er van te ontdoen, strafbaar gesteld en aangemerkt als een misdrijf.³⁸ De dader kan gestraft worden met een gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of een geldboete van de vierde categorie, wat krachtens art. 23 Sr neerkomt op maximaal €20.250,00. Deze straffen kunnen echter ingevolge art. 257 Sr worden verhoogd ingeval het delict zwaar lichamelijk letsel dan wel de dood ten gevolge heeft. Daarnaast bepaalt art. 258 Sr dat de gevangenisstraffen met een derde kunnen worden verhoogd ingeval de vader of moeder het kind te vondeling legt. De wetgever heeft de moeilijke situatie waarin moeder zich kan bevinden echter niet uit het oog verloren, zo blijkt uit de strafvermindingsgrond van art. 259 Sr waarin is bepaald dat de maximale gevangenisstraffen en geldboetes uit art. 256 en 257 Sr worden verminderd ingeval de moeder haar kind kort na de geboorte te vondeling legt of verlaat met het oogmerk om er zich van te ontdoen, omdat ze vreesde voor ontdekking van de bevalling. Uit deze artikelen blijkt dat het te vondeling leggen van een kind strafbaar is.

2.5.2 Het strafbare aspect van een vondelingenkamer

Het beschermde karakter van een vondelingenkamer roept de vraag op of de strafbepaling van art. 256 Sr ook geldt voor vrouwen die hun kind in een vondelingenkamer achterlaten. Het Wetenschappelijk Bureau van het Openbaar Ministerie (WBOM) heeft aangegeven dit niet het geval is.³⁹ De redenering hierachter is tweezijdig. Enerzijds ontbreekt het zuiver eenzijdig handelen waar het artikel op doelt met ‘het te vondeling leggen van een kind dan wel een kind verlaten’. Het beschikbaar stellen van een vondelingenkamer wordt beschouwd als een openbaar aanbod tot verzorging van het kind.⁴⁰ De moeder die haar kind in een vondelingenkamer legt, aanvaardt het aanbod. Er is daarom sprake van een overeenkomst tot verzorging van het kind en dus niet van eenzijdig handelen. Anderzijds is er bij het achterlaten van een kind in een vondelingenkamer geen sprake van het ‘in hulpeloze toestand achterlaten van een kind’, terwijl hierin juist de grond voor strafbaarheid van het delict moet worden gevonden.⁴¹ Deze twee argumenten leiden volgens het WBOM tot de conclusie dat er bij gebruikmaking van een vondelingenkamer geen sprake is van overtreding van art. 256 Sr. Ik sluit me aan bij deze redenering. Naar mijn mening is vooral het tweede argument van doorslaggevend belang. Het doel van de vondelingenkamer is immers om een veilige plek te

³⁸ De Jong - de Kruijf & Vonk, AA 2013/2, p. 110.

³⁹ WBOM-advies 2013, p. 19.

⁴⁰ WBOM-advies 2013, p. 14.

⁴¹ WBOM-advies 2013, p. 14.

creëren, waardoor de moeder niet kan worden verweten dat ze haar kind in een hulpeloze toestand achterlaat. Ik vind dat het artikel daarom ook niet op deze situatie van toepassing zou moeten zijn, omdat het veilig achterlaten van een kind niet strafrechtelijk gelijk te stellen is met achterlaten van een kind op een onveilige plek. In de praktijk gaat het OM vaak ook niet over tot vervolging van de moeder en indien ze dit wel doet, wordt de moeder door de rechter dikwijls schuldig verklaard zonder strafoplegging.⁴²

Degene die een kind achterlaat in een vondelingenkamer, maakt zich volgens het WBOM echter wel schuldig aan het misdrijf van art. 236 lid 1 Sr, de verduistering van staat.⁴³ Hiervan is sprake indien iemand door enige handeling opzettelijk eens anders afstamming onzeker maakt, waarmee wordt bedoeld op de situatie waarin de staat die iemand door de wet is toegekend, onzeker wordt gemaakt. Het artikel heeft enkel betrekking op de afstamming van een ander en niet op je eigen afstamming. De strafbaarstelling van dit gedrag tracht het belang van duidelijkheid omtrent de afstamming te beschermen.⁴⁴ De bepaling wordt gesanctioneerd met een gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren of een geldboete van de vierde categorie, wat krachtens art. 23 Sr neerkomt op maximaal €20.250,00. Vervolging kan echter alleen plaatsvinden indien er een verzoek tot inroeping of tot betwisting van staat is ingediend bij de burgerlijke rechter en daarop een eindbeslissing is gegeven, aldus art. 236 lid 3 Sr. Om te voorkomen dat partijen stil blijven zitten om zo te trachten dat een einduitspraak wordt uitgesteld, bepaalt lid 3 dat vervolging ook kan plaatsvinden nadat de burgerlijke rechter heeft beslist dat er een begin van bewijs is. Indien een kind anoniem wordt achtergelaten in een vondelingenkamer, wordt er voldaan aan alle vereisten van art. 236 lid 1 Sr. Het is dan immers onduidelijk wie de juridische ouders zijn van het kind. Deze onduidelijkheid bestaat, wat de juridische moeder betreft, niet direct na de bevalling van het kind. De vrouw uit wie het kind is geboren, wordt immers krachtens art. 1:198 lid 1 sub a BW van rechtswege de juridische moeder van het kind. Ik ben het eens met deze redenering van het WBOM, omdat deze aansluit bij zowel de geest als de bewoordingen van art. 236 Sr.

Over de strafbaarheid van de instantie of persoon die een vondelingenkamer in stand houdt, heeft het WBOM het volgende opgemerkt. Indien de vondelingenkamer in stand wordt gehouden zonder dat er gebruik van wordt gemaakt, is er geen sprake van uitlokking, medeplichtigheid of medeplegen. Er is dan immers nog geen sprake is van een strafbaar feit,

⁴² Raad voor de Kinderbescherming, www.kinderbescherming.nl (zoek op *weinig vondelingen in Nederland*).

⁴³ WBOM-advies 2013, p. 19.

⁴⁴ WBOM-advies 2013, p. 15.

wat voor deze deelnemingsvormen wel vereist is.⁴⁵ Indien er wel gebruik gemaakt wordt van de geboden mogelijkheid, zou degene die de vondelingenkamer in stand houdt echter wel strafbaar kunnen zijn. De deelnemingsvormen zijn in een dergelijk geval niet van toepassing op art. 256 Sr, omdat dit artikel niet van toepassing is ingeval een kind wordt achtergelaten in een vondelingenkamer. De deelnemingsvormen kunnen echter wel van toepassing zijn op de verduistering van staat van art. 236 Sr.⁴⁶ Degene die een vondelingenkamer in stand houdt, zou dan mogelijk veroordeeld kunnen worden voor het strafbare uitlokken van dit delict (art. 47 lid 1 onder 2 jo. 236 lid 1 Sr). Er moet dan wel aan alle voorwaarden voor strafbaarheid worden voldaan. Een aspect dat hieraan mogelijk in de weg kan staan, betreft de vraag of er daadwerkelijk sprake was van een psychische omslag bij de degene die het kind heeft achterlaten, welke veroorzaakt werd door het feit dat er een mogelijkheid bestond om het kind in een vondelingenkamer achter te laten.⁴⁷ Deze psychische omslag kan vaak lastig worden vastgesteld, omdat degene die het kind in de vondelingenkamer heeft gelegd volgens het WBOM doorgaans niet bekend is. De Raad stelt daarentegen dat bij acht van de elf kinderen die tussen 2003 en januari 2012 te vondeling zijn gelegd, de moeder is achterhaald.⁴⁸ Een ander mogelijk probleem heeft betrekking op het feit dat er pas sprake is van uitlokking indien de dader strafbaar is aan het betreffende delict.⁴⁹ Indien de dader niet bekend is, kan er niet worden vastgesteld of zij strafbaar is, omdat er mogelijk een strafuitsluitingsgrond op haar van toepassing zou kunnen zijn. In theorie kan er dus sprake zijn van het uitlokken van de verduistering van staat, maar in de praktijk zal dit lastig kunnen worden vastgesteld.

Het strafbare medeplegen van verduistering van staat, art. 47 lid 1 onder 1 jo. 236 lid 1 Sr, zal eveneens vanwege bewijsproblemen lastig in praktijk kunnen worden toegepast. Voor het bewijzen van medeplegen is er een bewuste en nauwe samenwerking vereist met een substantiële bijdrage van de medepleger. Er is geen sprake van een dergelijke samenwerking, aangezien de initiatiefnemer van de vondelingenkamer zelfstandig opereert.⁵⁰ Daarnaast zijn er problemen denkbaar met de opzet en de bewustheid van de samenwerking. Het is immers niet duidelijk waar de bewustheid van de samenwerking uit blijkt, aangezien beide partijen niet met elkaar hebben overlegd. Het WBOM is dan ook van mening dat er geen sprake is van

⁴⁵ WBOM-advies 2013, p. 20.

⁴⁶ WBOM-advies 2013, p. 19.

⁴⁷ WBOM-advies 2013, p. 27.

⁴⁸ Raad voor de Kinderbescherming, www.kinderbescherming.nl (zoek op *weinig vondelingen in Nederland*).

⁴⁹ WBOM-advies 2013, p. 27.

⁵⁰ WBOM-advies 2013, p. 36.

medeplegen van het misdrijf door degene die een vondelingenkamer in stand houdt.⁵¹ De kwalificatie van medeplichtigheid ex art. 48 Sr acht zij passender, omdat dit wel mogelijk is. Het in stand houden van een vondelingenkamer vergemakkelijkt immers het te vondeling leggen van een kind en dus het misdrijf van art. 236 Sr. Daarnaast wordt hiermee willens en wetens de kans aanvaard dat met het achterlaten van een kind diens staat wordt verduisterd.⁵²

De minister van Veiligheid en Justitie, de heer Van der Steur, heeft in januari aangegeven dat het beschikbaar houden van een vondelingenkamer niet strafbaar is.⁵³ Het OM zou toen ook nog niet tot vervolging kunnen overgaan, omdat er nog geen vondelingen in de vondelingenkamers waren gelegd.⁵⁴ De minister heeft aangegeven dat hij de ontwikkelingen hieromtrent zal volgen om te bezien of het noodzakelijk is om de wetgeving aan te passen. Deze situatie is onlangs echter veranderd, omdat er in de nacht van 12 mei 2016 voor het eerst gebruik is gemaakt van een van de vondelingenkamers in Nederland.⁵⁵ De moeder heeft op verzoek van Stichting Beschermd Wieg haar gegevens achtergelaten bij een notaris en er mee ingestemd dat het kind deze gegevens mag opvragen vanaf zijn of haar zestiende levensjaar. Zowel de stichting als de moeder zijn daarom in dit geval niet strafbaar ingevolge art. 236 Sr, aangezien de afstamming van het kind niet onzeker is gemaakt.

2.6 Deelconclusie

In dit hoofdstuk zijn zowel de huidige juridische mogelijkheden voor de zwangere vrouw naar Nederlands recht als het strafrechtelijke aspect van een vondelingenkamer uiteengezet. Hierbij stond de vraag centraal of de huidige mogelijkheden een bevredigend stelsel vormen voor een vrouw die anoniem wil blijven, of dat er een behoefte bestaat aan een aanvullende mogelijkheid. Uit dit hoofdstuk blijkt dat een vrouw verschillende opties heeft. Zo kan zij een abortus ondergaan indien het kind nog niet levensvatbaar is. De arts heeft daarbij een geheimhoudingsplicht. De vrouw kan de zwangerschap ook uitdragen en vervolgens kiezen voor een bevalling onder geheimhouding gevolgd door adoptie. Hoewel de Raad hierbij de privacy van de moeder in acht neemt en een inspanningsverplichting heeft naar andere instanties ten aanzien van het waarborgen van de privacy van betrokkenen, bestaat er geen harde garantie dat de bevalling daadwerkelijk geheim blijft. De vrouw heeft echter geen juridische mogelijkheid om anoniem te bevallen of anoniem afstand te doen. De enige

⁵¹ WBOM-advies 2013, p. 36.

⁵² WBOM-advies 2013, p. 31.

⁵³ *Kamerstukken II* 2015/16, 31 839, 501, p. 2.

⁵⁴ *Kamerstukken II* 2015/16, 31 839, 501, p. 2.

⁵⁵ NOS, www.nos.nl (zoek op *vondelingenkamer voor het eerst gebruikt*).

mogelijkheid voor de moeder om daadwerkelijk anoniem te blijven, is door haar kind te vondeling te leggen in of buiten een vondelingenkamer. Indien ze haar kind buiten een vondelingenkamer te vondeling legt, is ze strafbaar ingevolge art. 256 Sr. Dit artikel is echter niet van toepassing indien ze haar kind achterlaat in een vondelingenkamer. De vrouw die daarbij geen gegevens achterlaat, is dan echter nog steeds strafbaar ingevolge art. 236 lid 1 Sr, de verduistering van staat. Hiervoor geldt echter wel een belangrijk vervolgingsbeletsel. Daarnaast is de identiteit van de moeder soms niet bekend, waardoor het voor de justitiële autoriteiten lastig dan wel onmogelijk zal zijn om haar op te sporen en te vervolgen. Hoewel de vrouw in theorie dus strafbaar is, vindt vervolging in de praktijk niet of nauwelijks plaats.⁵⁶ Zodra er een vrouw daadwerkelijk gebruik maakt van een van de vondelingenkamers, zonder dat zij haar gegevens achterlaat, kunnen de initiatiefnemers eveneens strafbaar zijn wegens uitlokken of medeplichtigheid aan de verduistering van staat van het kind. In de praktijk zal dit echter waarschijnlijk niet tot vervolging leiden, omdat de onbekendheid met de moeder leidt tot problemen bij het bewijzen van de vervulling van de bestanddelen van het delict. Daarnaast heeft de minister ook aangegeven dat zij niet strafbaar zijn.⁵⁷ Nu er in het huidige Nederlandse recht voor de moeder geen enkele legale mogelijkheid bestaat om volledig anoniem te blijven en er situaties denkbaar zijn dat dit wel noodzakelijk is, kan er beargumenteerd worden dat er vanuit het perspectief van de moeder behoefte bestaat aan een vorm van anoniem bevallen.

3. Anoniem bevallen en anoniem afstand doen in internationaal perspectief

Het internationale wettelijke kader wordt gevormd door het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het Kind (IVRK) en het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden (EVRM). In de eerste twee paragrafen wordt er ingegaan op de totstandkoming en naleving van deze verdragen. Vervolgens wordt er een uiteenzetting gemaakt van de verschillende rechten en bijbehorende jurisprudentie van zowel het kind als de moeder. Het betreft de navolgende rechten die relevant zijn in het licht van anoniem bevallen en anoniem afstand doen: het recht op leven, het recht op afstammingsinformatie, het recht op een privéleven, het recht op eerbiediging van de identiteit, het recht op gezinsleven en het recht op bescherming tegen kindermishandeling. Het hoofdstuk sluit af met een deelconclusie.

⁵⁶ Raad voor de Kinderbescherming, www.kinderbescherming.nl (zoek op *weinig vondelingen in Nederland*).

⁵⁷ *Kamerstukken II 2015/16*, 31 839, 501, p. 2.

3.1 IVRK

Nederland heeft het IVRK op 26 januari 1990 ondertekend, waarna het op 8 maart 1995 in werking trad.⁵⁸ Sindsdien is Nederland verplicht om de rechten uit het verdrag te waarborgen. Het verdrag van de Verenigde Naties bevat rechten die specifiek zijn afgestemd op kinderen en bundelt deze kinderrechten in één verdrag.⁵⁹ ‘Kind’ wordt hierbij krachtens art. 1 IVRK gedefinieerd als ‘ieder mens jonger dan achttien jaar, tenzij het toepasselijke nationale recht bepaalt dat de meerderjarigheid eerder wordt bereikt’. Artikel 3 IVRK vereist dat de belangen van het kind de eerste overweging moeten vormen bij alle overheidsmaatregelen die betrekking hebben op kinderen, waaronder dus ook het gedogen van een vondelingenkamer wordt begrepen. Het toezicht op de naleving van het verdrag is ingevolge art. 43 IVRK in handen van het Comité voor de Rechten van het Kind (het Comité).

3.2 EVRM

De Raad van Europa heeft de mensenrechten onder andere vastgelegd in het EVRM en de daaraan toegevoegde protocollen.⁶⁰ Ingevolge art. 19 EVRM ziet het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) te Straatsburg toe op de naleving van het EVRM. Het EHRM gebruik de laatste jaren het IVRK bij de toepassing van EVRM-bepalingen.⁶¹ Dit is een belangrijke ontwikkeling voor de versterking van de betekenis van het IVRK in de rechtspraak, omdat het EVRM in Nederland door de rechter direct moet worden toegepast.⁶²

Het is van belang om te bepalen of het invoeren dan wel gedogen van een mogelijkheid tot anoniem afstand doen mogelijk is in het licht van het EVRM en het IVRK. Het Comité wijst er op dat een ‘baby box’ een schending oplevert van de artikelen 6, 7, 8, 9 en 19 IVRK.⁶³ Het Comité verzoekt de staten dan ook om zo spoedig mogelijk maatregelen te treffen die een einde maken aan de vondelingenkamers en alternatieven te bevorderen.⁶⁴ Het EHRM heeft daarnaast eveneens uitspraken gedaan omtrent bepaalde rechten uit het EVRM die van belang zijn bij dit onderwerp.⁶⁵ De volgende paragrafen gaan dieper in op deze verdragsbepalingen.

⁵⁸ *Stb.* 1994, 862.

⁵⁹ Blaak e.a. 2012, p. 1.

⁶⁰ Burkens e.a. 2012, p. 357.

⁶¹ Bruning e.a. 2016, p. 29.

⁶² Blaak e.a. 2012, p. 80-82.

⁶³ VN-Kinderrechtencomité, *Concluding Observations: Czech Republic* (17 juni 2011), par. 49.

⁶⁴ VN-Kinderrechtencomité, *Concluding Observations: the Netherlands* (8 juni 2015), par. 35.

⁶⁵ EHRM 13 februari 2003, 42326/98 (*Odièvre/Frankrijk*); EHRM 25 september 2012, 33783/09 (*Godelli/Italië*).

3.3 Recht op leven, art. 6 IVRK en art. 2 EVRM

Zowel art. 6 IVRK als art. 2 EVRM bevatten een recht op leven voor het kind. Staten dienen de mogelijkheden tot overleven en ontwikkeling van het kind te waarborgen. Het Comité stelt dat een vondelingenkamer in strijd is met artikel 6 IVRK.⁶⁶ Volgens de voorstanders kan een vondelingenkamer daarentegen juist het leven van het kind beschermen, omdat het een veilige plek biedt om het kind achter te laten en zo tracht te voorkomen dat moeders hun baby's doden of op onveilige plekken te vondeling te leggen.⁶⁷ Deze redenering gaat echter niet geheel op, aangezien uit Duits onderzoek blijkt dat het plaatsen van een vondelingenkamer niet leidt tot minder kinderen die worden gedood dan wel te vondeling worden gelegd buiten de vondelingenkamers.⁶⁸ Dit zou verklaard kunnen worden doordat er vrouwen zijn die door middel van voorlichting over de vondelingenkamer niet worden bereikt, waarbij gedacht moet worden aan vrouwen met psychische problemen die hun zwangerschap ontkennen, niet weten dat ze zwanger zijn of bewust hulpverleners vermijden.⁶⁹ Een kind anoniem te vondeling leggen vereist immers dat de vrouw een weloverwogen keuze kan maken, terwijl dit vaak niet het geval is bij vrouwen die hun kinderen doden of op onveilige plekken achterlaten. Uit de Duitse studie blijkt dat kinderdoding het beste tijdens de zwangerschap voorkomen kan worden en niet pas na de bevalling.⁷⁰ Uit bovenstaande argumentatie kan worden afgeleid dat de effectiviteit van een vondelingenkamer betwist wordt. Het argument dat een vondelingenkamer een ultimum remedium biedt om het leven van het kind te beschermen, gaat dus niet in elke situatie op.

Ongeacht het antwoord op de vraag of een vondelingenkamer wel of niet tot het beoogde resultaat leidt, is de vraag of een vondelingenkamer in strijd is met het recht op leven nog niet beantwoord. Het Comité geeft geen nadere motivering bij de conclusie dat een vondelingenkamer in strijd is met art. 6 IVRK. In de literatuur is aan dit aspect ook zeer weinig tot geen aandacht besteed, aangezien de aandacht zich concentreert op het recht op afstammingsinformatie. Ik ben van mening dat uit de constatering van het Comité dat het te vondeling leggen van een kind moet worden beschouwd als een vorm van kindermishandeling, de motivering van een schending van art. 6 IVRK kan worden afgeleid. Defence for Children stelt dat het Comité uitgaat van de redenering dat het te vondeling

⁶⁶ VN-Kinderrechtencomité, *Concluding Observations: Czech Republic* (17 juni 2011), par. 49.

⁶⁷ RSJ-advies 2014, p. 25.

⁶⁸ Lehmann, *Der Gynäkologe* 2007/12, p. 1009-1016.

⁶⁹ Kovac, *British Medical Journal* 1999, p. 214.

⁷⁰ Höynck e.a. 2011, p. 63.

leggen van een kind een schending van art. 19 IVRK oplevert, dat het recht op bescherming tegen kindermishandeling omvat, aangezien het kind in hulpeloze toestand wordt achtergelaten.⁷¹ Uitgaande van deze redenering kom ik tot de conclusie dat het in hulpeloze toestand achterlaten van een kind een bedreiging vormt voor het leven van het kind. Staten zijn echter verplicht om in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven te waarborgen. Het faciliteren van een vondelingenkamer draagt hier volgens deze redenering dus niet aan bij. Ik ben echter van mening dat deze redenering voorbijgaat aan het feit dat een vondelingenkamer zo is ingericht dat de hulpverlenende instantie spoedig op de hoogte is zodra er een kind wordt achtergelaten. Er wordt goed gezorgd voor het kind, waardoor ik van mening ben dat er in de praktijk geen sprake is van het ‘in hulpeloze toestand achterlaten van een kind’ en dientengevolge van een schending van art. 6 IVRK en art. 2 EVRM dan wel art. 19 IVRK. Deze redenering is ook in lijn met mijn eerdere conclusie dat art. 256 Sr niet van toepassing is ingeval het kind wordt achterlaten in een vondelingenkamer.⁷²

Het recht op leven van art. 2 EVRM kwam ook aan bod in relatie tot anoniem bevallen in de zaak *Odièvre tegen Frankrijk*.⁷³ In deze zaak erkende het Hof het algemeen belang dat in het Franse systeem besloten lag om het recht op leven van het kind te beschermen.⁷⁴ Het systeem beoogt immers te voorkomen dat er illegale abortussen plaatsvinden of dat kinderen worden verlaten zonder dat hierbij de juiste procedure wordt gevolgd. In latere jurisprudentie erkent het Hof dat uit art. 2 EVRM positieve verplichtingen voor de Staat kunnen voortvloeien om het recht op leven van de burgers binnen hun jurisdictie te beschermen.⁷⁵ Deze verplichting geldt zowel voor publieke als niet publieke activiteiten die het recht op leven in gevaar kunnen brengen. Hoewel laatstgenoemde jurisprudentie geen betrekking had op een casus omtrent anoniem bevallen, geldt deze positieve verplichting ook buiten het specifieke feitencomplex uit het arrest. Deze positieve verplichtingen in combinatie met het feit dat het EHRM in de zaak *Odièvre tegen Frankrijk* niet ingaat op de mogelijkheid dat anoniem bevallen juist in strijd zou kunnen zijn met art. 2 EVRM, leidt naar mijn mening tot de conclusie dat art. 2 EVRM geen beperking opwerpt om anoniem bevallen in Nederland mogelijk te maken. Het Hof heeft echter ook niet vereist dat staten anoniem bevallen mogelijk maken, waardoor er niet gesteld kan worden dat art. 2 EVRM hiertoe juist verplicht.

⁷¹ Defence for Children 2015, p. 1.

⁷² WBOM-advies 2013, p. 19.

⁷³ EHRM 13 februari 2003, 42326/98 (*Odièvre/Frankrijk*).

⁷⁴ EHRM 13 februari 2003, 42326/98 (*Odièvre/Frankrijk*), r.o. 45.

⁷⁵ EHRM 30 november 2004, 48939/99 (*Öneryıldiz/Turkije*), r.o. 71.

3.4 Recht op afstammingsinformatie en privéleven, art. 7 IVRK en art. 8 EVRM.

Artikel 7 IVRK waarborgt het recht op een naam, nationaliteit en, voor zover mogelijk, het recht om je ouders te kennen en door hen te worden verzorgd. Deze rechten gelden vanaf de geboorte. Het artikel bevat dus een recht op afstammingsinformatie voor het kind, maar legt geen absoluut principe vast, zo blijkt uit de woorden ‘voor zover mogelijk’.⁷⁶ Art. 7 IVRK hangt samen met het recht op eerbiediging van de identiteit zoals vervat in art. 8 IVRK, welk recht in de volgende paragraaf aan bod komt. Het Comité heeft aangegeven dat een vondelingenkamer anonieme verlating van kinderen toelaat, wat in strijd zou zijn met art. 7 IVRK.⁷⁷ Het recht op afstammingsinformatie is daarnaast vervat in art. 8 EVRM, omdat dit deel uitmaakt van het privéleven.⁷⁸ Art. 8 EVRM beschermt daarnaast ook het recht op eerbiediging van het privéleven van de moeder en dus haar recht op geheimhouding van de gegevens.⁷⁹ Het recht van de moeder kan dus botsen met het recht van het kind.

Het belang van het kind bij het verkrijgen van gegevens omtrent zijn afstamming heeft zowel een juridisch als een maatschappelijk aspect.⁸⁰ Het maatschappelijk belang kan worden onderverdeeld in vier verschillende belangen. Ten eerste is het van belang dat het kind weet op wie hij lijkt zodat hij zich met zijn familieleden kan identificeren. Ten tweede behoort het kind bij een gezinseenheid en is het van belang dat hij weet bij welke gezinseenheid hij hoort. Ten derde is het van psychologisch belang dat het kind zijn achtergrond kent. Kinderen die niet weten van wie ze afstammen, hebben namelijk op latere leeftijd een grote kans op identiteitsproblemen.⁸¹ Tenslotte is het van medisch belang dat het kind op de hoogte is van zowel zijn eigen medische achtergrond als die van zijn familieleden, zodat hij sneller ziektes kan herkennen en er eerder een diagnose kan worden bepaald. Het juridische belang omvat zowel het belang dat het kind zijn familierechtelijke relaties kent in verband met de daaraan verbonden rechtsgevolgen, waaronder zijn nationaliteit, als het feit dat het afstammingsrecht een zorgrelatie vaststelt, wat onder andere van belang is voor het onderhouds- en erfrecht.

Het belang van afstammingsinformatie voor het kind is reeds erkend in andere contexten, bijvoorbeeld in het kader van verplichte registratie van sperma- en eiceldonoren.⁸² De

⁷⁶ Raad van State 2008/09, 46.052/AV, 4-1138/2, p. 6.

⁷⁷ VN-Kinderrechtencomité, *Concluding Observations: the Netherlands* (8 juni 2015), par. 34.

⁷⁸ EHRM 13 februari 2003, 42326/98 (*Odièvre/Frankrijk*), r.o. 29.

⁷⁹ RSJ-advies 2014, p. 19.

⁸⁰ Vlaardingerbroek e.a. 2014, p. 207.

⁸¹ Van Raak-Kuiper 2007.

⁸² Blaak e.a. 2012, p. 213.

bewaring, het beheer en de verstrekking van gegevens in deze context is geregeld in de Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting (Wdkb). Een stichting bewaart de gegevens van de donor. De niet-identificeerbare gegevens kunnen ingevolge art. 3 lid 1 Wdkb aan een kind dat de leeftijd van 12 jaar heeft bereikt, worden verstrekt. Indien het kind jonger is dan 12 jaar, kunnen de ouders de niet-identificeerbare gegevens opvragen. Art. 3 lid 2 Wdkb bepaalt daarnaast dat de identificeerbare gegevens met instemming van de donor worden versterkt aan het kind dat de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt. Indien de donor hiervoor geen toestemming geeft, maakt de stichting een belangenafweging.

In de zaak van Odièvre tegen Frankrijk is gesteld dat het recht op afstammingsgegevens wordt beschermd door art. 8 EVRM.⁸³ De zaak ging over een anonieme bevalling in Frankrijk. De geadopteerde vrouw Odièvre wilde meer informatie over haar biologische familie verkrijgen, omdat zij slechts over niet-identificeerbare gegevens beschikte. Haar biologische moeder had aangegeven dat zij de geboorte geheim wilde houden, waarna zij afstand had gedaan van haar dochter. Odièvre kon geen informatie omtrent haar afstamming krijgen zolang haar moeder de opheffing van haar anonimiteit, ook na haar overlijden, weigerde. Volgens het Hof valt de manier waarop Frankrijk haar wetgeving heeft ingericht binnen de beoordelingsruimte die het heeft in het kader van art. 8 EVRM. Het Hof heeft bij deze beslissing waarde gehecht aan het feit dat de vrouw al over niet-identificeerbare gegevens beschikte. Belangrijker was echter nog dat de vrouw wel een mogelijkheid had om een verzoek in te dienen tot openbaarmaking van de gegevens. De toegang tot de gegevens werd echter slechts verschaft indien de moeder hiervoor toestemming gaf. Uit deze regeling blijkt volgens het Hof dat Frankrijk een belangenafweging heeft gemaakt.⁸⁴ Ik ben van mening dat dit arrest het recht op afstammingsinformatie van het kind onvoldoende waarborgt, omdat het Hof toestaat dat de mogelijkheid tot het verkrijgen van afstammingsinformatie volledig afhankelijk wordt gesteld van de wil van de moeder. Een onafhankelijke instantie die in elk individueel geval een belangenafweging maakt, zou naar mijn mening geschikter zijn dan een dergelijke regeling die de moeder een absoluut recht op privacy verschaft.

Uit het arrest Godelli tegen Italië blijkt eveneens dat anoniem bevallen volgens het EHRM niet zonder meer niet in strijd is met art. 8 EVRM.⁸⁵ In dit arrest ging het om Godelli, een

⁸³ EHRM 13 februari 2003, 42326/98 (*Odièvre/Frankrijk*), r.o. 29.

⁸⁴ EHRM 13 februari 2003, 42326/98 (*Odièvre/Frankrijk*), r.o. 49.

⁸⁵ EHRM 25 september 2012, 33783/09 (*Godelli/Italië*).

vrouw die na een anonieme bevalling was afgestaan. Zij wilde afstammingsinformatie verkrijgen bij de gemeente. Op haar geboorteakte ontbrak echter de naam van haar biologische moeder, omdat haar moeder geen toestemming had verleend om haar identiteit bekend te maken. Naar Italiaans recht moest de anonimiteit van de biologische moeder honderd jaar stand houden indien de moeder geen toestemming gaf. Godelli had, anders dan Odièvre, ook geen toegang tot niet-identificeerbare gegevens. Volgens het Italiaanse recht kon er geen belangenafweging plaatsvinden, waardoor het absoluut en definitief onmogelijk was om gegevens over de afkomst van een geadopteerd kind te achterhalen. Er was namelijk ook geen register waarin de moeder of het kind kon aangeven in contact te willen komen met de ander. Het belang van de moeder prevaleerde in Italië in ieder individueel geval boven het belang van het kind. Het Hof kwam tot de conclusie dat er sprake was van schending van art. 8 EVRM, omdat er geen redelijke belangenafweging was gemaakt en de regeling niet proportioneel was, waardoor Italië buiten haar beoordelingsruimte was getreden.

In de zaak Kearns tegen Frankrijk speelde art. 8 EVRM eveneens een belangrijke rol.⁸⁶ Een zwangere Ierse vrouw was op 18 februari 2002 anoniem bevallen in Frankrijk, waarna ze besloot dat ze haar kind wilde afstaan ter adoptie. Er gold een bedenktijd van twee maanden. Op 25 juli 2002 verzocht ze de Franse autoriteiten om haar kind terug te geven, welk verzoek geweigerd werd in verband met het verstrijken van de genoemde termijn. Voor het EHRM beriep mevrouw zich op schending van art. 8 EVRM, omdat er volgens haar sprake zou zijn van een ongeldige toestemming en een te korte bedenktijd. Het Hof concludeerde dat er geen consensus bestaat tussen de lidstaten met betrekking tot de bedenktijd, waardoor lidstaten op dit terrein een bepaalde beoordelingsruimte hebben. Het Hof vond dat een termijn van twee maanden redelijk was, waardoor Frankrijk haar beoordelingsruimte niet had overschreden en er dus geen sprake was van schending van art. 8 EVRM. Daarnaast had de vrouw voldoende gedetailleerde en duidelijke informatie gekregen over de afstandsprocedure.

De drie voorgaande arresten leiden tot de conclusie dat het EHRM de belangen van verschillende partijen erkent. De lidstaat dient deze belangen af te wegen, waarbij er geen absolute voorrang mag worden verleend aan de belangen van een van de partijen. Indien de belangenafweging op een juiste manier heeft plaatsgevonden, valt een systeem van anoniem bevallen en anoniem afstand doen binnen de beoordelingsruimte van een lidstaat.

⁸⁶ EHRM 10 januari 2008, 35991/04 (*Kearns/Frankrijk*).

De Hoge Raad heeft zich in de Valkenhorst arresten ook uitgelaten over de problematiek omtrent afstammingsinformatie. De Hoge Raad heeft hierin bepaald dat iemand een algemeen persoonlijkheidsrecht heeft, dat mede het recht op afstammingsinformatie omvat.⁸⁷ Dit is echter geen absoluut recht. Er moet een belangenafweging plaatsvinden ingeval het recht op afstammingsinformatie inbreuk zou kunnen maken op andere rechten. De uitkomst van deze belangenafweging leidt tot het antwoord op de vraag welk belang in een concreet geval prevaleert. De Hoge Raad heeft in deze zaak geconcludeerd dat het recht op afstammingsinformatie van een meerderjarig natuurlijk kind zwaarder weegt dan het recht van de moeder op respect van haar privéleven en dus op geheimhouding van haar gegevens.⁸⁸

3.5 Recht op eerbiediging van de identiteit, art. 8 IVRK

Artikel 8 IVRK bevat het recht op eerbiediging van de identiteit. Hierin is vervat dat de verdragsluitende staten het recht van het kind om zijn identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, dienen te eerbiedigen, zonder onrechtmatige inmenging. Inmenging in dit recht is dus wel mogelijk. Ingeval het kind onrechtmatig geheel of gedeeltelijk wordt beroofd van zijn identiteit, dienen de staten passende bijstand en bescherming te bieden, teneinde zijn identiteit snel te herstellen. Nederland is dus verplicht te waarborgen dat de identiteit van het kind wordt beschermd en zo nodig hersteld. Naar Nederlands recht wordt de vrouw uit wie het kind geboren wordt van rechtswege de juridische moeder, waardoor er sprake is van een wettelijk erkende familiebetrekking tussen de moeder en het kind. Bij anoniem bevallen en anoniem afstand doen is het voor het kind onmogelijk om deze familiebetrekking te achterhalen, waardoor het gedogen van vondelingenkamers strijdig kan zijn met art. 8 IVRK. Artikel 8 IVRK vertoont grote samenhang met art. 7 IVRK, waardoor de conclusies uit paragraaf 3.4 met betrekking art. 7 IVRK dientengevolge ook gelden voor art. 8 IVRK. Artikel 8 IVRK is dus ook geen absoluut recht en de uitkomst van een belangenafweging kan er toe leiden dat in een concreet geval het recht van de moeder op een privéleven prevaleert boven de rechten van het kind .

3.6 Recht op gezinsleven, art. 9 IVRK

Artikel 9 IVRK waarborgt het recht van het kind om door zijn ouders te worden verzorgd. De verdragsluitende staten moeten waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten, onder voorbehoud van de mogelijkheid

⁸⁷ HR 15 april 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC1337, r.o. 3.2, NJ 1994, 608 (*Valkenhorst-II*).

⁸⁸ HR 15 april 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC1337, NJ 1994, 608 (*Valkenhorst-II*).

van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijke recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind, bijvoorbeeld indien er sprake is van verwaarlozing van het kind door de ouders. Een kind heeft dus in beginsel het recht om op te groeien bij zijn ouders, tenzij een scheiding in zijn belang noodzakelijk is. De Raad voor de Kinderbescherming is van mening dat een vondelingenkamer voorbijgaat aan dit recht.⁸⁹ Hierbij dient opgemerkt te worden dat het recht op gezinsleven met de biologische moeder niet absoluut is, zo blijkt uit het reeds genoemde arrest Kearns tegen Frankrijk.⁹⁰ Er was in deze zaak al een geruime tijd versterken voordat de moeder verzocht om teruggave van haar kind. Het Hof erkende ook het belang van het kind bij een stabiele relatie met het nieuwe gezin. Zoals de formulering van art. 9 IVRK al stelt, kan er dus van het artikel worden afgeweken.

Het artikel stelt dat er geen sprake mag zijn van een scheiding ‘tegen hun wil’, waarbij het zowel doelt op de mening van de ouder(s) als die van de ouder(s) en het kind samen.⁹¹ Het gaat hierbij dus niet enkel om wat het kind wil, voor zover er bij een baby al gesproken kan worden van een kind dat iets ‘wil’. De initiatiefnemers van de vondelingenkamer veronderstellen dat de moeder degene is die de beslissing maakt om het kind achter te laten.⁹² Dit blijkt echter niet altijd het geval. Het komt namelijk ook voor dat familieleden het kind achterlaten in een vondelingenkamer omdat het kind ongewenst is in de gemeenschap. Zo bleek uit onderzoek in een Hongaars ziekenhuis dat de portiers zagen dat 15 van de 16 kinderen door mannen in het vondelingenluik gelegd werden.⁹³ Hierdoor ontstond er twijfel of er daadwerkelijk sprake was van de keuze van een wanhopige moeder, of dat deze keuze gemaakt werd door een familielid, misschien zelfs tegen de wil van de moeder in. Tevens kan de vraag worden opgeworpen in hoeverre de biologische vader een scheiding met zijn kind wenst, ingeval hij bekend is met het feit dat de moeder is bevallen van zijn kind. Indien de moeder er voor kiest haar kind in een vondelingenkamer achter te laten en de vader hier niet van op de hoogte is, wordt de vader in feite buiten spel geplaatst. Het in stand houden van een vondelingenkamer kan daarom een schending van art. 9 IVRK opleveren, ingeval de biologische moeder en/of vader deze scheiding niet zelf heeft gewild. Nadat een baby is achtergelaten, is het echter niet meer te achterhalen of de ouders dit zelf wilden.

⁸⁹ Raad voor de Kinderbescherming, www.kinderbescherming.nl (zoek op *vondelingen*)

⁹⁰ EHRM 10 januari 2008, 35991/04 (*Kearns/Frankrijk*).

⁹¹ Blaak e.a. 2012, p. 206.

⁹² Stichting Beschermd Wieg, www.beschermdewieg.nl (zoek op *beschermd wieg*).

⁹³ University of Nottingham 2012, p. 29.

3.7 Recht op bescherming tegen kindermishandeling, art. 19 IVRK.

Artikel 19 bevat een recht op bescherming tegen kindermishandeling. Het verplicht staten er toe maatregelen te treffen om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijk of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, terwijl het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft. Deze maatregelen dienen doeltreffende procedures te omvatten om de ouders of voogden en kinderen te ondersteunen, mishandeling te voorkomen en indien dit reeds is geschied, het op te sporen, te onderzoeken en te berechten. Zoals reeds opgemerkt in paragraaf 3.3 wijst Defence for Children op de redenering van het Comité waarin tot uitdrukking komt dat het te vondeling leggen van een kind een schending van art. 19 IVRK oplevert, omdat het kind in hulpeloze toestand wordt achtergelaten.⁹⁴ Zoals ik in paragraaf 3.3 reeds uiteen gezet heb, ben ik van mening dat deze redenering voorbijgaat aan het feit dat een vondelingenkamer een veilige plek is om een kind achter te laten. Ik ben daarom van mening dat er geen sprake is van het ‘in hulpeloze toestand achterlaten van een kind’ dan wel van ‘kindermishandeling’ en er dientengevolge ook niet gesproken kan worden over een schending van art. 19 IVRK.

3.8 Deelconclusie

Het Comité is van mening dat een vondelingenkamer een schending oplevert van de artikelen 6, 7, 8, 9 en 19 IVRK.⁹⁵ Het Comité beschouwt een vondelingenkamer immers als een situatie waarin een baby in hulpeloze toestand wordt achtergelaten, waardoor er sprake is van strijd met art. 6 en 19 IVRK en art. 2 EVRM omdat het leven en de lichamelijke integriteit van het kind niet beschermd zouden worden. Ik ben het hier niet mee eens vanwege het beschermende karakter van een vondelingenkamer. Deze artikelen leveren naar mijn mening geen problemen op bij het in stand houden van een vondelingenkamer of de mogelijkheid om anoniem te bevallen. Het doel van een vondelingenkamer is juist om levens te redden en mishandeling te voorkomen, al betwist wetenschappelijk onderzoek of dit doel daadwerkelijk bereikt wordt. De jurisprudentie van het EHRM erkent dit doel uitdrukkelijk in het kader van anoniem bevallen.⁹⁶ De mogelijkheid van een eventuele schending van art. 2 EVRM komt in deze jurisprudentie dan ook niet aan bod. De staten zijn echter ook niet verplicht om in het licht van art. 2 EVRM een mogelijkheid tot anoniem bevallen te realiseren. Het recht op

⁹⁴ Defence for Children 2015, p. 1.

⁹⁵ VN-Kinderrechtencomité, *Concluding Observations: Czech Republic* (17 juni 2011), par. 49.

⁹⁶ EHRM 13 februari 2003, 42326/98 (*Odièvre/Frankrijk*), r.o. 45.

afstammingsinformatie uit art. 7 IVRK en art. 8 EVRM en het daarmee samenhangende recht op recht op eerbiediging van de identiteit zoals vervat in art. 8 IVRK, leveren echter wel een probleem op met betrekking tot anoniem bevallen en anoniem afstand doen. Hierbij is het van belang dat er in een concreet geval een zorgvuldige belangenafweging wordt gemaakt en dat er geen absolute voorrang wordt verleend aan het recht van een van de belanghebbenden.⁹⁷ De rechten van zowel de moeder als het kind zijn immers niet absoluut en kunnen in een concrete situatie moeten wijken voor de rechten van de ander. Het recht om niet gescheiden te worden van je ouders, zoals vervat in art. 9 IVRK, roept de vraag op in hoeverre er sprake is van ‘vrijwilligheid’ van de moeder dan wel de vader en in hoeverre anoniem afstand doen noodzakelijk is in verband met de belangen van het kind. De omstandigheden van het concrete geval zijn daarom leidend bij de vraag of er sprake is van een schending van art. 9 IVRK. Geconcludeerd kan worden dat het duidelijk is dat art. 7 en 8 IVRK alsmede art. 8 EVRM de meeste problemen opleveren.

4. De (on)mogelijkheid tot anoniem bevallen en anoniem afstand doen in België

Dit hoofdstuk beschrijft hoe er in België wordt omgegaan met de problematiek omtrent anoniem bevallen en anoniem afstand doen. In paragraaf 4.1 wordt in subparagrafen een uiteenzetting gemaakt van de Belgische juridische mogelijkheden voor een vrouw die ongewenst zwanger is. De rechtsvergelijking richt zich hierbij op het huidige recht en tevens op recente, deels verworpen, wetsvoorstellen. Vervolgens wordt in paragraaf 4.2 ingegaan op het Belgische vondelingenluik. Het hoofdstuk sluit af met een deelconclusie om te bezien of en in hoeverre Nederland lering kan trekken uit de situatie in België.

4.1 De juridische mogelijkheden in België bij een ongewenste zwangerschap

Deze paragraaf beschrijft de juridische mogelijkheden in België bij een ongewenste zwangerschap. Hierbij komen achtereenvolgens abortus, adoptie, discreet bevallen, anoniem bevallen, anoniem afstand doen en het te vondeling leggen van een kind aan bod.

4.1.1 Abortus provocatus en adoptie

In België is het eveneens mogelijk om een abortus te ondergaan vanwege medische of sociale motieven.⁹⁸ De arts heeft een beroepsgeheim, waardoor de anonimiteit van de vrouw

⁹⁷ EHRM 25 september 2012, 33783/09 (*Godelli/Italië*).

⁹⁸ Wet van 3 april 1990 betreffende de zwangerschapsafbreking, tot wijziging van de artikelen 348, 350, 351 en 352 van het Strafwetboek en tot opheffing van artikel 353 van hetzelfde Wetboek, *B.S.* 4 mei 1990.

gewaarborgd is.⁹⁹ Opmerkelijk is dat een abortus vanwege sociale redenen alleen kan worden uitgevoerd indien niet reeds twaalf weken zijn verstreken na de bevruchting.¹⁰⁰ Deze termijn is erg kort in vergelijking met het Nederlandse recht, waarbij een termijn van 24 weken geldt.¹⁰¹ Deze korte termijn kan verklaard worden uit het feit dat er bijna twintig jaar politieke discussie is voorafgegaan aan de invoering van de abortuswetgeving en de wet een resultaat was van compromissen.¹⁰² Indien de vrouw er pas na een periode van 12 weken achter komt dat ze zwanger is, heeft zij geen mogelijkheid meer om voor een abortus te kiezen, tenzij dit medisch noodzakelijk is in het belang van het kind of de vrouw. De zwangerschap moet dan worden uitgedragen, waardoor er mogelijk een grotere behoefte bestaat aan andere mogelijkheden om afstand te doen van het kind. In paragraaf 2.1 is reeds uiteengezet dat een abortus geen problemen oplevert met betrekking tot de rechten van het kind.

Na de bevalling kan de vrouw het kind afstaan ter adoptie. Opmerkelijk is dat er in België nog geen specifieke regeling is omtrent het inzage-recht van kinderen die via binnenlandse adoptie zijn geadopteerd.¹⁰³ Een dergelijke regeling bestaat wel voor kinderen die via interlandelijke adoptie zijn geadopteerd. De eerstgenoemde groep kan daardoor alleen afstammingsinformatie achterhalen door een beroep te doen op het inzage-recht uit de Privacywet 1992. Een onlangs goedgekeurd decreet gaat deze situatie veranderen.¹⁰⁴ De nieuwe situatie is als volgt. Het geadopteerde kind kan schriftelijk een inzageverzoek doen aan de dienst voor binnenlandse adoptie. De adoptiedienst kan dit verzoek weigeren, waarna het geadopteerde kind bezwaar kan aantekenen bij de Vlaamse adoptieambtenaar. Er vindt dus in elk concreet geval een belangenafweging plaats. Het decreet treedt uiterlijk 1 juli 2016 in werking. Daarnaast wijst Pluym op de mogelijkheid om de identiteit van de biologische ouder(s) te achterhalen op basis van art. 45 BW, waarin een regeling is vervat over het opvragen van een uittreksel van de geboorteakte.¹⁰⁵ De geboorteakte bevat echter slechts de naam van de ouder(s) en geen overige gegevens. Het bovenstaande leidt tot de conclusie dat er in België veel belang wordt gehecht aan de afstammingsinformatie voor het kind. Dit blijkt ook uit het feit dat België tegenwoordig niet meer meewerkt aan adopties van kinderen die

⁹⁹ Celijs, *Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis*, XXVI, 1996/3-4, p. 233.

¹⁰⁰ Artikel 350 lid 2 onder 4 Strafwetboek.

¹⁰¹ Snijders-Borst, *NJB* 2008/260.

¹⁰² François, *Antenne* 2009, p. 14.

¹⁰³ *Vlaams Parlement 2014/15*, 390, 1, p. 16.

¹⁰⁴ Decreet houdende regeling van de binnenlandse adoptie van kinderen en houdende wijziging van het decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen, *B.S.* 7 augustus 2015.

¹⁰⁵ Pluym, *Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten* 2012/1, p. 15.

zijn geboren na een anonieme bevalling in Frankrijk.¹⁰⁶ Naar Belgisch recht levert een adoptie dus geen problemen op omtrent het recht op afstammingsinformatie voor het kind.

4.1.2 *Discreet bevallen*

België kent geen mogelijkheid die vergelijkbaar is met het Nederlandse bevallen onder geheimhouding. Er zijn in België echter recent verschillende wetsvoorstellen ingediend om ‘discreet bevallen’ mogelijk te maken, waarvan een deel is verworpen en een deel reeds aanhangig is.¹⁰⁷ Bij discreet bevallen wordt de naam van de moeder niet vermeld op de geboorteakte van het kind. De identiteit van de moeder wordt zo geheim gehouden voor derden, terwijl deze wel bekend is bij hulpverlenende instanties. Voor het kind bestaat er in theorie dus ook een mogelijkheid om zijn afstammingsgegevens te achterhalen. De wetsvoorstellen verschillen inhoudelijk over de vraag in hoeverre het kind deze mogelijkheid ook in praktijk heeft. De wetsvoorstellen worden in samenhang besproken.

Een wetsvoorstel over discreet bevallen uit 2009¹⁰⁸ bundelt de tekst van vier andere wetsvoorstellen.¹⁰⁹ Het wetsvoorstel bevat een regeling waarin een orgaan de gegevens van de moeder bewaart. Het orgaan eerbiedigt de geheimhouding, maar dit kan onder bepaalde voorwaarden worden opgeheven. Een van deze voorwaarden betreft het feit dat de moeder hiervoor toestemming moet geven en dus een vetorecht heeft met betrekking tot de bekendmaking van haar identificeerbare gegevens. Dergelijke toestemming is niet vereist voor de bekendmaking van de niet-identificeerbare gegevens, maar hiervoor geldt een andere beperking. De moeder kan namelijk zelf de niet-identificeerbare gegevens mededelen, waarna deze informatie wordt opgenomen in een lijst. Deze lijst kan de moeder te alle tijden intrekken, waardoor het kind deze gegevens niet kan achterhalen. Het wetsvoorstel strandde als gevolg van het advies van de Raad van State, dat verschillende inhoudelijke en procedurele kritiepunten bevatte.¹¹⁰ De inhoudelijke kritiek heeft onder andere betrekking op het feit dat het wetsvoorstel absolute voorrang verleent aan het recht op privacy van de moeder, wat niet past binnen de huidige jurisprudentie van het EHRM.¹¹¹ De concluding observations van het Comité impliceren eveneens dat er in het licht van art. 3 en 7 IVRK een

¹⁰⁶ Kinderrechtencommissariaat België, 2010-2011/6.

¹⁰⁷ Zie *wetsvoorstellen België 2006-2016 met betrekking tot discreet bevallen*.

¹⁰⁸ Wetsvoorstel betreffende de discrete bevalling, 2008/09, 4 - 1138/1.

¹⁰⁹ Wetsvoorstel 2006/07, 4 - 152/1; wetsvoorstel 2008/09, 4 - 999/1; wetsvoorstel 2007/08, 4 - 358/1; wetsvoorstel 2008/09, 4-1026/1.

¹¹⁰ Nederlandstalige Vrouwenraad 2012, p. 10.

¹¹¹ EHRM 13 februari 2003, 42326/98 (*Odièvre/Frankrijk*).

gevalsgebonden benadering vereist is. Het vetorecht van de moeder geldt volgens het wetsvoorstel zelfs na haar dood, zonder dat er een belangenafweging plaatsvindt. Dit is volgens de Raad van State niet gerechtvaardigd in het licht van art. 8 EVRM. Een ander kritiekpunt heeft betrekking op de beperkte toegang tot de niet-identificeerbare gegevens, omdat deze toegang niet strijdig is met de belangen van de moeder. Toegang tot dergelijke informatie was voor het EHRM ook van belang om te concluderen dat er bij een anonieme bevalling geen sprake was van schending van art. 8 EVRM.¹¹² Een belangrijk procedureel bezwaar heeft betrekking op de mogelijkheid dat de moeder haar toestemming voor een discrete bevalling intrekt binnen twee maanden na de geboorte.¹¹³ De naam van de moeder moet dan alsnog in de geboorteakte van het kind worden opgenomen. De moeder zou in een dan volgens het wetsvoorstel haar kind moeten erkennen. De Raad van State is echter van mening dat de vrouw in een dergelijk geval automatisch de juridische moeder van het kind moet worden, zoals ook het geval is in de situatie dat er geen discrete bevalling plaatsvindt. Het vereisen van een erkenning zou immers strijdig zijn met art. 8 EVRM¹¹⁴ en daarnaast bepaalde moeilijkheden met zich mee kunnen brengen, bijvoorbeeld in het geval de voogd het niet eens is met de erkenning.

Naast dit wetsvoorstel zijn er in België verschillende andere wetsvoorstellen omtrent discreet bevallen ingediend.¹¹⁵ De wetsvoorstellen bevatten grofweg vier verschillende mogelijkheden met betrekking tot de geboorteangifte en de bewaring van de afstammingsgegevens:

- 1) Een centrale adoptieautoriteit regelt de geboorteangifte en bewaart de afstammingsgegevens van de ouder(s).¹¹⁶
- 2) De directeur van een inrichting of zijn gemachtigde bezorgt een schriftelijk bewijs van de discrete bevalling in een verzegelde envelop bij de plaatselijke ambtenaar van de burgerlijke stand. De ambtenaar verstuurt de verzegelde envelop samen met een kopie van de geboorteakte, per aangetekende brief en in een verzegelde envelop naar een registratiedienst voor discrete bevallingen.¹¹⁷
- 3) De moeder moet de geboorte aangeven bij een centraal register voor discrete bevallingen, waarna de administratie van het register de ambtenaar van de burgerlijke stand op de hoogte brengt. De administratie bewaart de afstammingsgegevens en verschaft geen inzage in deze

¹¹² EHRM 13 februari 2003, 42326/98 (*Odièvre/Frankrijk*).

¹¹³ Raad van State 2008/09, 46.052/AV, 4-1138/2.

¹¹⁴ EHRM 13 juni 1979, 6833/74 (*Marckx/België*).

¹¹⁵ Zie *wetsvoorstellen België 2006-2016 met betrekking tot discreet bevallen*.

¹¹⁶ Zie bijvoorbeeld wetsvoorstel 2008/09, 4 - 999/1 en wetsvoorstel 2010/11, 5-347/1.

¹¹⁷ Zie bijvoorbeeld wetsvoorstel 2008/09, 52-1030/001 en wetsvoorstel 2008/09, 4-1026/1.

gegevens zonder de toestemming van de moeder. In de geboorteakte van het kind wordt verwezen naar dit register.¹¹⁸

4) De geboorte van het kind moet worden aangegeven bij de ambtenaar van de burgerlijke stand. De ambtenaar kan zich beroepen op het beroepsgeheim om zo de identiteit van de moeder niet te hoeven registreren in het Rijksregister.¹¹⁹ De ambtenaar geeft de persoonlijke gegevens van de ouder(s) door aan een centrale autoriteit, welke optreedt als onafhankelijke derde partij. De autoriteit fungeert als een ‘trusted third party’ die de persoonsgegevens van de ouder(s) bewaart en bemiddelt tussen de ouder(s) en het kind.

De wetsvoorstellen verschillen inhoudelijk ook met betrekking tot de mogelijkheden voor het kind om inzage te krijgen in zijn dossier.¹²⁰ Er bestaat wel overeenstemming over een inzagemogelijkheid voor het kind ingeval de moeder zich niet tegen deze inzage verzet.¹²¹ Daarnaast maken de wetsvoorstellen een onderscheid tussen de identificeerbare gegevens en de niet-identificeerbare gegevens, alsmede in de situatie dat de moeder nog leeft en de situatie dat de moeder reeds is overleden op het moment dat het kind om inzage verzoekt. De meeste wetsvoorstellen pleiten voor toegang tot de niet-identificeerbare gegevens van de moeder, bijvoorbeeld omtrent de tijd en plaats van geboorte, ook ingeval de moeder zich hiertegen verzet.¹²² Indien het kind minderjarig is, kan het via zijn wettelijke vertegenwoordiger toegang krijgen tot deze gegevens. Ingeval de moeder zich verzet tegen bekendmaking van haar identificeerbare gegevens, is er voorgesteld om een onafhankelijke en onpartijdige instantie in te schakelen die een belangenafweging maakt en vervolgens oordeelt of de identiteit wordt prijsgegeven.¹²³ Dit kan bijvoorbeeld een rechter zijn of de instantie die de gegevens bewaart. Om deze procedure te voorkomen, kan er ook een bemiddelaar worden ingeschakeld die de moeder het belang van de informatie voor het kind uitlegt.¹²⁴ Andere wetsvoorstellen zijn echter inhoudelijk beperkter en bevatten geen regeling over een dergelijke instantie, maar bepalen dat nadere regels omtrent het vrijgeven van de informatie door de Koning worden bepaald, met dien verstande dat de moeder toestemming moet geven voor het vrijgeven van de informatie.¹²⁵ In deze wetsvoorstellen prevaleert het recht op een privéleven van de moeder. Indien de moeder is overleden op het moment dat het kind inzage

¹¹⁸ Zie bijvoorbeeld wetsvoorstel 2006/07 51-2900/001 en wetsvoorstel 2007/08, 4 - 358/1.

¹¹⁹ Zie bijvoorbeeld wetsvoorstel 2011/12, 5-1705/1 en wetsvoorstel 2014/15, 0946/001.

¹²⁰ Nederlandstalige Vrouwenraad 2012, p. 11.

¹²¹ Zie bijvoorbeeld wetsvoorstel 2010/11, 53-0349/001 en wetsvoorstel 2014/15, 0106/001.

¹²² Zie bijvoorbeeld wetsvoorstel 2008/09, 4 - 999/1 en wetsvoorstel 2010/11, 5-347/1.

¹²³ Zie bijvoorbeeld wetsvoorstel 2008/09, 4-999/1 en wetsvoorstel 2010/11, 5-347/1.

¹²⁴ Zie bijvoorbeeld wetsvoorstel 2008/09, 4 - 1138/1.

¹²⁵ Zie bijvoorbeeld wetsvoorstel 2007/08, 52-0707/001 en wetsvoorstel 2010/11, 53-0829/001.

verzoekt in zijn gegevens, zijn er twee mogelijkheden. De eerste mogelijkheid betreft de situatie dat het kind niet meer de identificeerbare gegevens van de moeder kan inzien, tenzij de moeder gedurende haar leven uitdrukkelijk heeft ingestemd met de opheffing van de geheimhouding van haar identiteit na haar dood.¹²⁶ De tweede mogelijkheid betreft de situatie dat het kind dan wel de mogelijkheid heeft om zijn gegevens in te zien, zonder dat de belanghebbenden, waaronder bijvoorbeeld de erfgenamen, zich hiertegen kunnen verzetten.¹²⁷

Er zijn dus verschillende manieren denkbaar waarop er invulling gegeven kan worden aan het realiseren van een mogelijkheid van een discrete bevalling. Sommige wetsvoorstellen geven het meeste gewicht aan de rechten van de moeder, terwijl andere wetsvoorstellen meer mogelijkheden creëren om, eventueel tegen de wil van de moeder, de geheimhouding op te heffen. De procedures uit de wetsvoorstellen met betrekking tot het geheim houden van de bevalling tegenover derden, vertonen gelijkenissen met het Nederlandse bevallen onder geheimhouding. De Belgische voorstellen zijn echter transparanter, aangezien deze zijn vervat in wetgevingsprocedures.¹²⁸ De Nederlandse procedure is daarentegen slechts bekend bij de betrokken instanties, waarbij er gewerkt wordt met een afstandsprotocol met werkafspraken om te bewerkstelligen dat de bevalling geheim blijft. De grondslag van het afstandsprotocol wordt gevormd door art. 8 EVRM, art. 7 en 8 IVRK alsmede de Valkenhorst arresten.¹²⁹ Daarnaast wordt in Nederland, in tegenstelling tot de genoemde wetsvoorstellen, de gegevens van de moeder wel vermeld op de geboorteakte van het kind.

4.1.3 Anoniem bevallen en anoniem afstand doen

In België is het niet toegestaan om anoniem te bevallen.¹³⁰ De mogelijkheid tot een anonieme bevalling wordt verhinderd door de plicht tot kennisgeving van de geboorte aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, die zowel op het medisch personeel als op de ouders rust. Vervolgens wordt ingevolge art. 57 sub 2 BW onder andere de naam van de moeder vermeld op de geboorteakte van het kind. Art. 312 BW bepaalt dat de persoon die als moeder staat vermeld in de geboorteakte, wordt aangemerkt als de moeder. Jaarlijks reizen daarom circa 50 à 100 Belgische vrouwen naar Frankrijk omdat zij daar wel anoniem kunnen bevallen.¹³¹

¹²⁶ Zie bijvoorbeeld wetsvoorstel 2008/09, 4 - 1138/1.

¹²⁷ Zie bijvoorbeeld wetsvoorstel 2012/13, 5-1972/1 en wetsvoorstel 2014/15, 0273/001.

¹²⁸ De Jong - de Kruijf & Vonk, AA 2013/2, p. 112 - 113.

¹²⁹ *Kamerstukken II* 2009/10, 779, p. 1658.

¹³⁰ Wetsvoorstel betreffende anoniem bevallen, 2010/11, 5-502/1.

¹³¹ Nederlandstalige Vrouwenraad 2012, p. 3.

In 2010 heeft de heer Brotchi een wetsvoorstel betreffende anoniem bevallen ingediend, maar dit wetsvoorstel is niet aangenomen.¹³² Het wetsvoorstel bepaalde dat de moeder voorafgaand aan de bevalling kon aangeven dat zij geheimhouding van haar gegevens wenste. Haar naam kwam dan niet op de geboorteakte van het kind te staan. De moeder kon inlichtingen verstrekken aan het ziekenhuis, welke gegevens zouden worden bewaard door de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Voor het kind zou het na de bevalling mogelijk worden om inzage te krijgen in deze gegevens, maar enkel indien de moeder hiermee zou instemmen. De moeder heeft dus een vetorecht met betrekking tot het prijsgeven van haar identiteit. In de door mij gehanteerde definitie is er slechts sprake van anoniem bevallen indien de moeder geen persoonlijke gegevens achterlaat.¹³³ Dit is echter niet het geval bij de regeling uit dit wetsvoorstel. Hoewel de naam van dit wetsvoorstel anders suggereert, betreft dit dus een wetsvoorstel om discreet bevallen mogelijk te maken.

4.1.4 Het te vondeling leggen van een kind

In België is het verlaten van een minderjarig kind door een ieder strafbaar gesteld in art. 423 Strafwetboek. Daarnaast bevat art. 424 Strafwetboek een strafbepaling voor de ouders en adoptanten die een kind in behoeftige toestand achterlaten, waarvoor niet vereist is dat het kind alleen wordt gelaten. In theorie is het achterlaten van een kind dus strafbaar, al blijkt uit de Belgische jurisprudentie dat de rechter bij de strafoplegging rekening houdt met de positie waarin de wanhopige moeder zich bevindt.¹³⁴ Daarnaast bevat het Belgische Strafwetboek artikelen die beogen om de afstamming van het kind te verzekeren. Zo is degene die verzuimt aangifte te doen van een geboorte terwijl hij hiertoe verplicht is, strafbaar ingevolge art. 361 Strafwetboek. Tevens is degene die een pasgeboren kind vindt, krachtens art. 362 Strafwetboek verplicht om het binnen drie dagen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand af te geven. Deze artikelen beogen mede te voorkomen dat een kind in een hulpeloze toestand wordt achtergelaten dan wel dat de afstamming van een kind onzeker wordt gemaakt.

4.2 Het vondelingenluik in België

Een opvangplaats voor vondelingen is in België geen nieuw fenomeen. Al in 1820 was er in Gent een vondelingenluik geopend in Sint Jan d'Olie, dat in 1863 werd gesloten vanwege de

¹³² Wetsvoorstel betreffende anoniem bevallen, 2010/11, 5-502/1.

¹³³ RSJ-advies 2014, p. 12.

¹³⁴ Te Veele, *Omroep Brabant* 14 januari 2011.

hoge kosten als gevolg van het grote aantal vondelingen.¹³⁵ Opvallend genoeg steeg het aantal vondelingen of dood geboren kinderen daardoor niet.¹³⁶ In 2000 opende de vereniging Moeders voor Moeders het thans enige vondelingenluik van België in Borgerhout, een district in Antwerpen.¹³⁷ Het doel van het vondelingenluik komt overeen met het doel dat de Nederlandse initiatiefnemers voor ogen hebben, namelijk wanhopige moeders de kans geven om hun kind anoniem op een veilige plek achter te laten. Het luik is voorzien van informatiefolders voor de moeder. Tevens liggen er formulieren met een kenteken, waardoor de moeder later kan aantonen dat zij degene was die het kind achterliet. De moeder heeft zes maanden de tijd om haar beslissing te herzien.¹³⁸ In België is het vondelingenluik, evenals in Nederland, (nog) niet wettelijk gereguleerd.¹³⁹ Er geldt echter ook geen expliciet verbod, aangezien men het beschouwt als ultimum remedium voor wanhopige vrouwen waarvoor geen andere oplossing beschikbaar is.¹⁴⁰ Het vondelingenluik wordt dus gedoogd.

4.3 Deelconclusie

Een vrouw die ongewenst zwanger is, heeft in België grotendeels dezelfde mogelijkheden als in Nederland. Zo heeft zij, in vergelijking met Nederland, een relatief korte tijd om te kiezen voor een abortus, waardoor er mogelijk meer behoefte bestaat aan andere mogelijkheden voor de vrouw nadat ze bevallen is. De vrouw kan ook het kind afstaan ter adoptie. België kent (nog) geen systeem dat vergelijkbaar is met het Nederlandse bevallen onder geheimhouding, maar er zijn reeds verschillende wetsvoorstellen ingediend om deze situatie te veranderen door middel van een wettelijke regeling omtrent discreet bevallen. De wetsvoorstellen bevatten verschillende ideeën over de vraag hoe een discrete bevalling wettelijk gerealiseerd zou moeten worden. Het grote voordeel van een discrete bevalling ten opzichte van een bevalling onder geheimhouding, betreft het feit dat bij eerstgenoemde mogelijkheid de naam van de vrouw niet wordt vermeld op de geboorteakte van het kind. Ik ben van mening dat dit een grotere waarborg is voor het geheime karakter van de bevalling dan het protocol met werkafspraken zoals dat in Nederland geldt. De verplichte vermelding op de geboorteakte zou wellicht vrouwen kunnen afschrikken om voor een bevalling onder geheimhouding te kiezen. Nederland zou dus lering kunnen trekken uit de wetsvoorstellen teneinde een mogelijkheid tot discreet bevallen te realiseren. Hierop wordt in de aanbevelingen nader ingegaan.

¹³⁵ Wetsvoorstel 2014/15, 0826/001, p. 3 (toelichting).

¹³⁶ Wetsvoorstel 2014/15, 0826/001, p. 3 (toelichting).

¹³⁷ Moeders voor Moeders, www.vondelingenluik.be (zoek op *home*).

¹³⁸ Nederlandstalige Vrouwenraad 2012, p. 8.

¹³⁹ Nederlandstalige Vrouwenraad 2012, p. 8.

¹⁴⁰ RSJ-advies 2014, p. 18.

5. De discussie in de literatuur

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet wie de voor- en tegenstanders zijn in de discussie over de vondelingenkamer. Tevens worden de argumenten die zij aandragen voor het behoud dan wel het verbieden van vondelingenkamers uiteengezet. Dit hoofdstuk sluit af met alternatieve oplossingen voor de vondelingenkamer.

5.1 De voor- en tegenstanders van een vondelingenkamer

De voorstanders in deze discussie zijn onder andere de Nederlandse Stichting Beschermd Wieg¹⁴¹ en Belgische vereniging Moeders voor Moeders.¹⁴² Zij hebben de vondelingenkamers opgericht. Tevens heeft het Isala ziekenhuis in Zwolle aangegeven dat zij dit jaar als eerste ziekenhuis in Nederland een vondelingenkamer willen openen.¹⁴³ De tegenstanders van de vondelingenkamer zijn onder andere Defence for Children¹⁴⁴, BCN Netherlands¹⁴⁵, de Raad voor de Kinderbescherming¹⁴⁶, de kinderombudsman¹⁴⁷, FIOM¹⁴⁸, Siriz¹⁴⁹, het Comité¹⁵⁰ en de Nederlandstalige Vrouwenraad¹⁵¹. Daarnaast zijn er partijen die niet uitdrukkelijk een standpunt innemen. De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming geeft bijvoorbeeld aan dat de overheid vondelingenkamers niet moet bevorderen, maar deze ook niet actief hoeft tegen te gaan door middel van wetgeving.¹⁵² In deze discussie neemt het NIDAA bewust geen standpunt in.¹⁵³

5.2 De argumenten in de discussie over een vondelingenkamer

In de discussie over een vondelingenkamer worden verschillende argumenten aangehaald. De meeste argumenten zijn reeds aan de orde gekomen, waardoor ze hier slechts kort worden herhaald en samengevat. Indien er door de voor- of tegenstanders gereageerd is op een bepaald argument, wordt dat tevens vermeld.

¹⁴¹ Stichting Beschermd Wieg, www.beschermdewieg.nl (zoek op *gedachtengoed*).

¹⁴² Moeders voor Moeders, www.vondelingenluik.be (zoek op *home*).

¹⁴³ Isala ziekenhuis, www.isala.nl (zoek op *vondeling*).

¹⁴⁴ Defence for Children 2015, p. 1.

¹⁴⁵ BCN Netherlands 2012, p. 1.

¹⁴⁶ Raad voor de Kinderbescherming, www.kinderbescherming.nl (zoek op *vondelingen*).

¹⁴⁷ Kinderrechtenmonitor 2013, p. 27.

¹⁴⁸ FIOM, www.fiom.nl (zoek op *vondelingen*).

¹⁴⁹ Siriz, www.siriz.nl, (zoek op *vondelingenkamer*).

¹⁵⁰ VN-Kinderrechtencomité, *Concluding Observations: the Netherlands* (8 juni 2015), par. 35.

¹⁵¹ Nederlandstalige Vrouwenraad 2012.

¹⁵² RSJ-advies 2014, p. 7.

¹⁵³ NIDAA, www.nidaa.nl, (zoek op *missie*).

Het recht op leven

De voorstanders stellen dat een vondelingenkamer het leven van het kind beschermt.¹⁵⁴ De tegenstanders beweren daarentegen dat deze stelling niet door wetenschappelijk onderzoek ondersteund wordt.¹⁵⁵ Dit kan onder andere verklaard worden doordat de beoogde doelgroep niet (geheel) bereikt wordt, omdat vrouwen die kampen met psychische problemen niet in staat zijn om een dergelijke weloverwogen beslissing te nemen.¹⁵⁶

Ultimum remedium

Een vondelingenkamer kan worden beschouwd als ultimum remedium voor vrouwen die hulpverleners mijden omdat zij volledig anoniem willen blijven.¹⁵⁷ Hier kan echter tegenin gebracht worden dat het anonieme karakter er toe leidt dat de vrouwen geen medische en psychische hulp kunnen krijgen.¹⁵⁸ Zowel voor, tijdens als na de bevalling staat de vrouw er dus alleen voor. Daarnaast kan de achterliggende problematiek ook niet worden opgelost.¹⁵⁹

Het recht op afstammingsinformatie

Het recht op afstammingsinformatie van het kind wordt geschonden indien een kind anoniem wordt achtergelaten.¹⁶⁰ Hierdoor kan een kind identiteitsproblemen ontwikkelen.¹⁶¹ Stichting Beschermd Wieg wil wel stimuleren dat de moeder haar persoonlijke gegevens achterlaat, maar verplichten haar hier niet toe. Zij stellen namelijk dat het recht op leven dient te prevaleren boven het recht op afstammingsinformatie.¹⁶²

De rechten van de vader en het recht op een familielevens

Een vondelingenkamer ontnemt de vader de mogelijkheid om zijn kind te leren kennen.¹⁶³ Daarnaast wordt het recht van het kind om op te groeien bij de eigen ouders geschonden.¹⁶⁴ De anonimiteit van de vrouw leidt er toe dat er ook niet onderzocht kan worden of er eventueel familieleden van de vader of de moeder voor het kind zouden kunnen zorgen.

¹⁵⁴ Stichting Beschermd Wieg, www.beschermdewieg.nl (zoek op *gedachtengoed*).

¹⁵⁵ Lehmann, *Der Gynäkologe* 2007-12, p. 1009-1016.

¹⁵⁶ Kovac, *British Medical Journal* 1999, p. 214.

¹⁵⁷ RSJ-advies 2014, p. 25.

¹⁵⁸ RSJ-advies 2014, p. 26.

¹⁵⁹ BCN Netherlands 2012, p. 1.

¹⁶⁰ VN-Kinderrechtencomité, *Concluding Observations: Czech Republic* (17 juni 2011), par. 50.

¹⁶¹ Van Raak-Kuiper 2007.

¹⁶² Stichting Beschermd Wieg, www.beschermdewieg.nl (zoek op *gedachtengoed*).

¹⁶³ FIOM, www.fiom.nl (zoek op *vondelingen*).

¹⁶⁴ VN-Kinderrechtencomité, *Concluding Observations: Czech Republic* (17 juni 2011), par. 50.

Het strafbare karakter van een vondelingenkamer

Het is thans strafbaar om een kind te vondeling te leggen.¹⁶⁵ Zoals reeds uiteengezet, is er geen sprake van toepassing van het delict uit art. 256 Sr, maar wel van het overtreden van art. 236 lid 1 Sr. De moeder kan hierbij als dader worden aangemerkt en degene die een vondelingenkamer in stand houdt, neemt deel aan de verduistering van de staat van het kind.

Het risico van misbruik van een vondelingenkamer

Er bestaat een risico dat een derde, bijvoorbeeld een familielid, het kind in de vondelingenkamer achterlaat, mogelijk zelfs tegen de wil van de moeder in. Wetenschappelijk onderzoek bevestigt dat kinderen vaak door een man in de vondelingenkamer werden achtergelaten.¹⁶⁶ In dergelijke gevallen kan er twijfel ontstaan over de vraag of er daadwerkelijk sprake is van de keuze van een wanhopige moeder.

De aanzuigende werking van een vondelingenkamer

Het in stand houden van een vondelingenkamer suggereert de maatschappelijke acceptatie van het anoniem achterlaten van een kind.¹⁶⁷ Om de vrouwen te bereiken moet er reclame gemaakt worden om de vondelingenkamer bekendheid te geven, wat er mogelijk toe kan leiden dat er meer kinderen worden achtergelaten in een vondelingenkamer.¹⁶⁸ Vrouwen kunnen een vondelingenkamer gaan beschouwen als oplossing voor hun problemen, waardoor de drempel om hulp te zoeken bij reguliere hulpverlenende instanties wordt verhoogd.

5.3 Alternatieve oplossingen

Het Comité is tegen het in stand houden van vondelingenkamers en draagt daarom verschillende alternatieven aan.¹⁶⁹ Ten eerste pleit het Comité voor adequate steun bij ongeplande zwangerschappen. De tweede oplossing betreft het informeren van mensen omtrent voorbehoedsmiddelen, zodat ‘family planning’ mogelijk wordt. Het derde alternatief heeft betrekking op de preventie van risicozwangerschappen. Het vierde alternatief bevat een advies om te overwegen om de mogelijkheid van een ‘vertrouwelijke geboorte in een ziekenhuis’ te introduceren als een laatste redmiddel.¹⁷⁰ Bij het advies is geen nadere toelichting opgenomen omtrent deze ‘vertrouwelijke geboorte’. Aangezien het bezwaar van

¹⁶⁵ BCN Netherlands 2012, p. 2.

¹⁶⁶ University of Nottingham 2012, p. 29.

¹⁶⁷ BCN Netherlands 2012, p. 2.

¹⁶⁸ BCN Netherlands 2012, p. 2.

¹⁶⁹ VN-Kinderrechtencomité, *Concluding Observations: Czech Republic*, (17 juni 2011), par. 50.

¹⁷⁰ VN-Kinderrechtencomité, *Concluding Observations: the Netherlands*, (8 juni 2015), par. 35.

het Comité mede betrekking heeft op het recht op afstammingsinformatie van het kind, is het waarschijnlijk dat het Comité met een ‘vertrouwelijke geboorte’ doelt op bevallen onder geheimhouding of een andere vorm van geheim bevallen waarbij de afstammingsgegevens van de biologische ouders bekend zijn bij instanties. Nederland voldoet al aan deze aanbeveling doordat het mogelijk is om te bevallen onder geheimhouding. Defence for Children merkt dit eveneens op.¹⁷¹ Gezien het advies vraag ik me af of het Comité van deze mogelijkheid op de hoogte was. Een mogelijke verklaring voor deze aanbeveling is dat het Comité zelf een andere invulling zou geven aan de mogelijkheid van een dergelijke vertrouwelijke geboorte. Zoals reeds opgemerkt, bevat het advies echter geen nadere toelichting over een mogelijke uitwerking van deze vertrouwelijke geboorte, waardoor het niet mogelijk is om dit te toetsen. Ik ben van mening dat de vier genoemde alternatieven van het Comité goede aanbevelingen zijn die zowel naast als in plaats van een vondelingenkamer kunnen worden uitgevoerd. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat het informeren omtrent voorbehoedsmiddelen en de preventie van risicozwangerschappen preventieve middelen zijn. Hoewel preventie erg belangrijk is, biedt dit geen oplossing voor de vrouw die reeds zwanger is. Adequate steun bij ongeplande zwangerschappen en de mogelijkheid van geheim bevallen bieden daarentegen wel mogelijkheden voor de vrouw die reeds zwanger is. Of deze mogelijkheden echter afdoende zijn, komt in de conclusie van deze scriptie aan de orde.

6. Conclusie en aanbevelingen

6.1 Conclusie

De vraag die in deze scriptie centraal staat, is of er in Nederland een mogelijkheid dient te komen om anoniem te bevallen dan wel anoniem afstand te doen en hoe dit zich verhoudt tot het IVRK en het EVRM. Met ‘anoniem’ wordt hierbij bedoeld op de situatie dat de moeder geen gegevens achterlaat voor het kind. Het kind kan hierdoor niet te weten komen van wie hij afstamt. In deze scriptie is uiteengezet dat een vrouw die anoniem wil blijven, kan kiezen voor een bevalling onder geheimhouding. Het nadeel hiervan is echter dat de anonimiteit van de vrouw niet gegarandeerd kan worden door de hulpverlenende instanties. Tevens wordt de naam van de moeder op de geboorteakte van het kind vermeld, wat eveneens de waarborging van het geheime karakter van de bevalling niet ten goede komt. De enige huidige en tevens strafbare mogelijkheid om volledig anoniem te blijven, is om het kind te vondeling te leggen, bijvoorbeeld in een vondelingenkamer. Het Comité is tegen vondelingenkamers en dus tegen

¹⁷¹ Defence for Children 2015, p. 2.

anoniem afstand doen, omdat zij van mening zijn dat een vondelingenkamer een schending oplevert van de artikelen 6, 7, 8, 9 en 19 IVRK.¹⁷² In deze scriptie heb ik deze rechten uiteengezet in samenhang met de betreffende rechten uit het EVRM. Hieruit blijkt dat ik van mening ben dat er geen sprake is van een schending van art. 6 en 19 IVRK en art. 2 EVRM, omdat het kind niet in een hulpeloze toestand wordt achtergelaten. Het recht op afstammingsinformatie en eerbiediging van de identiteit, zoals vervat in art. 7 en 8 IVRK en tevens in art. 8 EVRM, staan daarentegen wel in de weg aan anoniem afstand doen. Uit de jurisprudentie van het EHRM blijkt wel dat het Hof de lidstaten een ruime beoordelingsruimte geeft om een mogelijkheid tot discreet bevallen en anoniem bevallen te realiseren, maar hierbij mag er geen absolute voorrang worden gegeven aan het recht van de moeder dan wel het recht van het kind. Er dient in een concreet geval ruimte te zijn voor een belangenafweging van alle betrokken belangen. Deze jurisprudentie leidt tot de conclusie dat er in het licht van het EVRM en het IVRK geen ruimte bestaat voor een mogelijkheid tot anoniem bevallen in de door mij gehanteerde definitie, waarbij het kind geen enkele mogelijkheid heeft om zijn afstammingsgegevens te achterhalen. Ik ben daarom van mening dat er in Nederland geen mogelijkheid dient te komen om anoniem te bevallen en anoniem afstand te doen. Het levert immers een schending op van het recht op afstammingsinformatie en eerbiediging van de identiteit van het kind ingeval er voor het kind in de praktijk geen enkel mogelijkheid bestaat om zijn afstammingsgegevens te achterhalen. In mijn scriptie heb ik reeds het grote belang van het recht op afstammingsinformatie benadrukt. Naar mijn mening dient er geen absolute voorrang gegeven te worden aan het recht op bescherming van het privéleven van de vrouw, maar dient er in elk concreet geval een belangenafweging plaats te vinden. Een belangrijk ander argument tegen anoniem bevallen in het licht van de belangen van de vrouw, betreft het gebrek aan medische en psychisch begeleiding voor, tijdens en na de bevalling, waardoor de gezondheid van de vrouw in gevaar kan komen.

6.2 Aanbevelingen

In Nederland dient er naar mijn mening dus geen mogelijkheid te komen tot anoniem bevallen dan wel anoniem afstand te doen. Dit betekent echter niet dat de huidige situatie bevredigend is en het Nederlandse beleid en de Nederlandse regelgeving dientengevolge geen aanpassingen behoeven. Ik kom daarom tot de volgende aanbevelingen:

¹⁷² VN-Kinderrechtencomité, *Concluding Observations: Czech Republic* (17 juni 2011), par. 49.

Er dient een mogelijkheid tot discreet bevallen te worden gerealiseerd

Zoals reeds uiteengezet, kan er behoefte bestaan aan volledige anonimiteit, bijvoorbeeld ingeval er vrees is voor eerwraak. Ik ben daarom van mening dat er in Nederland een mogelijkheid tot discreet bevallen dient te komen. Een discrete bevalling bevat diverse voordelen voor zowel de vrouw als het kind. Voor de vrouw wordt het geheime karakter van de bevalling beter gewaarborgd indien haar naam niet op de geboorteakte van het kind wordt vermeld, zoals beoogd wordt in de verschillende Belgische wetsvoorstellen omtrent discreet bevallen. Het voordeel voor het kind heeft betrekking op de mogelijkheid om later zijn afstammingsgegevens te achterhalen. Discreet bevallen kan relatief eenvoudig in het Nederlandse personen- en familierecht worden geïntroduceerd, omdat dit slechts een geringe wetswijzing met zich meebrengt. In de regelgeving waarin is bepaald dat de naam van de moeder moet worden vermeld op de geboorteakte van het kind, dient een uitzondering te worden opgenomen ingeval de moeder discreet is bevallen. Bij het realiseren van de mogelijkheid tot een discrete bevalling is het van belang dat de vrouw geen absoluut recht krijgt op bescherming van haar privéleven, maar dat er in elk concreet geval een belangenafweging plaatsvindt. Een onafhankelijke en onpartijdige instantie kan deze belangenafweging op zich nemen. Hierbij zou bijvoorbeeld gedacht kunnen worden aan een stichting die vergelijkbaar is met de stichting die de belangenafweging verricht in het kader van het verstrekken van donorgegevens bij een kunstmatige bevruchting. Een speciaal voor dit doel opgerichte stichting kan immers beschikken over een grote expertise. Indien de bestaanszekerheid en de expertise van de stichting niet gewaarborgd zijn vanwege het geringe aantal vondelingen, zou de stichting Donorgegevens en kunstmatige bevruchting deze taak ook op zich kunnen nemen, aangezien zij reeds veel expertise hebben met betrekking tot het maken van vergelijkbare belangenafwegingen. De stichting kan tevens de bewaarneming van de gegevens op zich nemen, waardoor het kind slechts bij één instantie hoeft aan te kloppen indien hij inzage in zijn dossier verlangt. De termijn waarop inzage verschaft kan worden, kan hierdoor beperkt blijven tot de kortst mogelijke duur. Indien de stichting het verzoek op inzage afwijst, kan het kind een beroepsprocedure starten bij de burgerlijke rechter, zodat zijn recht op toegang tot de rechter van art. 6 EVRM gewaarborgd blijft. Voor de leeftijd die moet worden verbonden aan het inzagerecht van het kind, kan eveneens aansluiting gezocht worden bij de regeling uit de Wdcb. De niet-identificeerbare gegevens van de ouder(s) kunnen dan worden verstrekt aan de wettelijke vertegenwoordigers van het kind of aan het kind zelf, indien het reeds 12 jaar of ouder is. Indien het kind 16 jaar of ouder is, kunnen ook de identificeerbare gegevens van de moeder aan hem worden verstrekt. Hiervoor is het wel

vereist dat de moeder toestemming geeft voor de inzage dan wel dat de stichting beslist dat in het concrete geval de rechten van het kind dienen te prevaleren boven de rechten van de moeder. De hulpverlenende instanties die thans betrokken zijn bij een bevalling onder geheimhouding, waaronder FIOM en Siriz, kunnen bij een discrete bevalling eveneens een belangrijke rol innemen, bijvoorbeeld omtrent de informatieverschaffing en psychische hulp aan de moeder, maar ook met betrekking tot de geboorteaangifte van het kind.

Er dient meer voorlichting verschaft te worden over de preventie van een zwangerschap

Thans wordt er door de overheid al aandacht besteed aan seksuele voorlichting, bijvoorbeeld op middelbare scholen of door middel van reclamespotjes. Om ongewenste zwangerschappen te voorkomen moet deze voorlichting worden gecontinueerd en geïntensiveerd. Voorlichting is extra van belang voor vrouwen die thans bij hulpverlenende instanties bekend zijn, omdat zij mogelijk een risicogroep vormen. Hulpverleners dienen dit onderwerp daarom bespreekbaar te maken met hun cliënten en het belang van voorbehoedsmiddelen bij deze risicogroep extra te benadrukken.

Er dient meer voorlichting verschaft te worden over de huidige mogelijkheden

De overheid dient meer voorlichting te verschaffen over de huidige mogelijkheden voor een zwangere vrouw, bijvoorbeeld door middel van reclamespotjes. Thans heerst er in de maatschappij bijvoorbeeld nog veel onbekendheid met de huidige mogelijkheid tot bevallen onder geheimhouding. Slechts indien een vrouw op de hoogte is van alle mogelijkheden, kan zij een weloverwogen beslissing nemen omtrent haar zwangerschap. Indien discreet bevallen in Nederland mogelijk wordt, dient hier eveneens voorlichting over gegeven te worden.

De vondelingenkamers moeten niet langer worden gedoogd

Vanwege de reeds eerder genoemde bezwaren tegen vondelingenkamers, ben ik van mening dat de vondelingenkamers niet langer gedoogd zouden moeten worden. De initiatiefnemers zouden in theorie vervolgd kunnen worden omdat zij medeplichtig zijn aan de verduistering van staat van het kind, art. 48 jo. 236 Sr.¹⁷³ Nu de vondelingkamer pas onlangs voor het eerst is gebruikt en de moeder op aandringen van de stichting wel haar gegevens heeft achtergelaten, is het in praktijk echter nog niet mogelijk om de stichting te vervolgen. Deze vondeling heeft veel media-aandacht gekregen, waardoor de bekendheid van de vondelingkamer toeneemt, hetgeen wellicht leidt tot meer vondelingen in de toekomst.

¹⁷³ WBOM-advies 2013, p. 31.

Indien er hierbij vrouwen zijn die geen gegevens achterlaten, zouden de initiatiefnemers vervolgd kunnen worden. Vanwege de goede intentie van de initiatiefnemers ben ik echter van mening dat er niet direct tot vervolging dient te worden overgegaan, maar dat zij eerst een waarschuwing verdienen en een termijn waarop zij hun werkzaamheden dienen te staken. Indien zij deze waarschuwing echter niet opvolgen, dienen zij wel vervolgd te worden. Het belang dat art. 236 Sr beoogt te beschermen, wordt hiermee versterkt. Tevens wordt er een duidelijk signaal afgegeven aan de maatschappij dat het niet geoorloofd is om je kind anoniem achter te laten.

Ik sluit mijn scriptie af met de conclusie dat er goede intenties schuilgaan achter de oprichting van een vondelingenkamer, maar dat het niet het beoogde doel kan bereiken. Een vondelingenkamer is ook niet gewenst, omdat dit het belang van de anonimiteit van de moeder in elk concreet geval boven het belang van het kind stelt. Vondelingenkamers zouden daarom niet langer gedoogd moeten worden. Tevens zouden er ook geen andere vormen van anoniem bevallen of anoniem afstand doen gerealiseerd dan wel gedoogd moeten worden.

7. Literatuur- en jurisprudentielijst

7.1 Literatuurlijst

Artikelen

Celius, *Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis* 1996

K. Celius, 'Abortus in België 1880-1940', *Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis*, XXVI, 1996/3-4.

François, *Antenne* 2009

K. François, 'De Nationale Evaluatiecommissie inzake abortus. Genealogie en werking', *Antenne* december 2009.

De Jong - de Kruijf & Vonk, *AA* 2013/2

M. de Jong - de Kruijf & M. Vonk, 'Het vondelingenluikje: sympathiek bedoeld, maar een ontoereikende oplossing voor moeder en kind' *AA* 2013/2.

Kovac, *British Medical Journal* 1999

C. Kovac, 'Incubators in Hungarian hospital allows babies to be abandoned more safely', *British Medical Journal* 1999.

Lehmann, *Der Gynäkologe* 2007/12

V. Lehmann, 'Verlassen von Vater und Mutter: Kinder aus der Babyklappe', *Der Gynäkologe* 2007/12.

Mentik & Dollen, *AD* 8 september 2015

A. Mentik & C. Dollen, 'Moeder van vondeling liet briefje bij dochtertje achter', *AD* 8 september 2015.

Pluym, *Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten* 2012/1

L. Pluym, 'Het recht van het kind om zijn ouders te kennen (art. 7.1 IVRK) na heterologe medische begeleide voortplanting, adoptie en draagmoederschap in België', *Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten* 2012/1.

Rozemond, AA 2010/4

K. Rozemond, 'Abortus, Euthanasie en hulp bij zelfdoding', AA 2010/4.

Snijders-Borst NJB 2008/260

H. Snijders-Borst, 'Abortus, strafwet en vervolging', NJB 2008/260.

Te Veele, Omroep Brabant 14 januari 2011

R. te Veele, 'Vrijspraak voor moeder Jasper van Essen', *Omroep Brabant*, 14 januari 2011.

Van Tiggelen, NIDAA 2015

K.B. van Tiggelen, 'Vondelingen ge(her)definieerd', NIDAA, 1 augustus 2015.

Boeken

Blaak e.a. 2012

M. Blaak e.a., *Handboek Internationaal Jeugdrecht*, Leiden: Defence for Children 2012 (digitale versie).

Bruning e.a. 2016

M. Bruning e.a., *Jeugdrecht en jeugdhulp*, Amsterdam: Reed Business Information 2016.

Burkens e.a. 2012

M.C. Burkens e.a., *Beginselen van de democratische rechtsstaat*, Deventer: Kluwer 2012.

Van Raak-Kuiper 2007

J. van Raak-Kuiper, *Koekoekskinderen en het recht op afstammingsinformatie*, Nijmegen: WLP 2007.

Vlaardingerbroek e.a. 2014

P. Vlaardingerbroek e.a., *Het hedendaags personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer 2014.

Adviezen, rapporten, protocollen en onderzoeken.

BCN Netherlands 2012

Better Care Network Netherlands, *Standpunt over het instellen van babyliiken en de oprichting van het Babyhuis*, Leiden: Better Care Network Netherlands 2012.

Bos e.a. 2011

P. Bos, F. Reysoo & A. Werdmuller, *In één klap moeder en ook weer niet. Onderzoek naar demografische en sociaaleconomische kenmerken en motieven van vrouwen die tussen 1998-2007 in Nederland hun kind ter adoptie hebben afgestaan*, Den Haag en Den Bosch: ZonMw en FIOM 2011.

Defence for Children 2015

Defence for Children, *Aanbevelingen VN-kinderrechtencomité babykamers*, Leiden: 29 oktober 2015.

Höynck e.a. 2011

T. Höynck e.a., *Neonatizid. Expertise im Rahmen des Projekts, Anonyme Geburt und Babyklappen in Deutschland – Fallzahlen, Angebote, Kontexte*, München: Deutsches Jugendinstitut 2011.

Kinderrechtenmonitor 2013

Kinderombudsman, *Kinderrechtenmonitor 2013*.

Kinderrechtencommissariaat België 2010-2011/6

Kinderrechtencommissariaat België, *Advies verzoekschrift “Legaliteit adopties uit anonieme bevalling Frankrijk”*, 2010-2011/6.

Raad voor de Kinderbescherming 2013

Raad voor de Kinderbescherming, *Protocol Afstand, Screening, Adoptie en Afstammingsvragen* 2013.

RSJ-advies 2014

Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, *Advies vondelingenkamer en babyhuis* (advies van 30 juni 2014).

University of Nottingham 2012

University of Nottingham, *Child Abandonment and its Prevention in Europe*, Nottingham: The University of Nottingham 2012.

VN-Kinderrechtencomité, *Concluding Observations: Czech Republic* (17 juni 2011).

VN-Kinderrechtencomité, *Concluding Observations: Czech Republic* (17 juni 2011), *UN Doc CRC/C/CZE/CO/3-4*, par. 49, 50.

VN-Kinderrechtencomité, *Concluding Observations: the Netherlands* (8 juni 2015).

VN-Kinderrechtencomité, *Concluding Observations: the Netherlands* (8 juni 2015), *UN Doc CRC/C/NDL/CO/4*, par. 34, 35.

WBOM-advies 2013

WBOM, *Advies strafrechtelijke aspecten van de vondelingenkamer in een babyhuis*, Den Haag: Openbaar Ministerie 2013.

Nederlandstalige Vrouwenraad 2012

Nederlandstalige Vrouwenraad, *Dossier en aanbevelingen Discreet bevallen 2012*, Brussel: Nederlandstalige Vrouwenraad 2012.

Internetsites

FIOM, www.fiom.nl

Isala ziekenhuis, www.isala.nl

Moeders voor Moeders, www.vondelingenluik.be

NIDAA, www.nidaa.nl

NOS, www.nos.nl

Raad voor de Kinderbescherming, www.kinderbescherming.nl

Siriz, www.siriz.nl

Stichting Beschermd Wieg, www.beschermdewieg.nl

7.2 Jurisprudentielijst

ECRM 13 mei 1980, 8416/78 (*X./Verenigd Koninkrijk*).

EHRM 13 juni 1979, 6833/74 (*Marckx/België*).

EHRM 13 februari 2003, 42326/98 (*Odièvre/Frankrijk*).

EHRM 8 juli 2004, 53924/00 (*Vo/Frankrijk*), m. nt. B.C. van Beers.

EHRM 30 november 2004, 48939/99 (*Öneryildiz/Turkije*).

EHRM 10 januari 2008, 35991/04 (*Kearns/Frankrijk*).

EHRM 25 september 2012, 33783/09 (*Godelli/Italië*).

HR 15 april 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC1337, NJ 1994, 908 (*Valkenhorst-II*).

7.3 Parlementaire stukken

Kamerstukken II 2009/10, 779.

Kamerstukken II 2012/13, 1748.

Kamerstukken II 2015/16, 31 839, 501.

Raad van State 2008/09, 46.052/AV, 4-1138/2.

Stb. 1981, 257.

Stb. 1994, 862.

Wetsvoorstellen België 2006-2016 met betrekking tot discreet bevalling

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken, 2006/07 51-2900/001.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken, 2007/08, 4 - 358/1.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken 2007/08, 52-0707/001.

Wetsvoorstel tot aanvulling van het Burgerlijk Wetboek met bepalingen inzake de discrete bevalling 2008/09, 4 - 999/1.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek voor wat betreft het discreet bevallen, 2008/09, 1030/001.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft het discreet bevallen, 2008/09, 4-1026/1.

Wetsvoorstel betreffende de discrete bevalling, 2008/09, 4 - 1138/1.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken 2010/11, 53-0829/001.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft de discrete bevalling 2010/11, 53-0349/001.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft het discreet bevallen, 2010/11, 5-46/1.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken 2010/11, 5-258/1.

Wetsvoorstel tot aanvulling van het Burgerlijk Wetboek met bepalingen inzake de discrete bevalling 2010/11, 5-347/1.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek voor wat betreft het discreet bevallen 2010/11, 1404/001.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek om het discreet bevallen mogelijk te maken 2011/12, 5-1705/1.

Wetsvoorstel betreffende het discreet bevallen 2012/13, 5-1972/1.

Wetsvoorstel betreffende het discreet bevallen, 2014/15, 0273/001.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek voor wat betreft het discreet bevallen 2014/15, 0826/001.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek om het discreet bevallen mogelijk te maken 2014/15, 0946/001.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken 2014/15, 0424/001.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft de discrete bevalling, 2014/15, 0106/001.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, om discreet bevallen mogelijk te maken 2015/16, 1680/001.

Wet van 3 april 1990 betreffende de zwangerschapsafbreking, tot wijziging van de artikelen 348, 350, 351 en 352 van het Strafwetboek en tot opheffing van artikel 353 van hetzelfde Wetboek, *B.S.* 4 mei 1990.

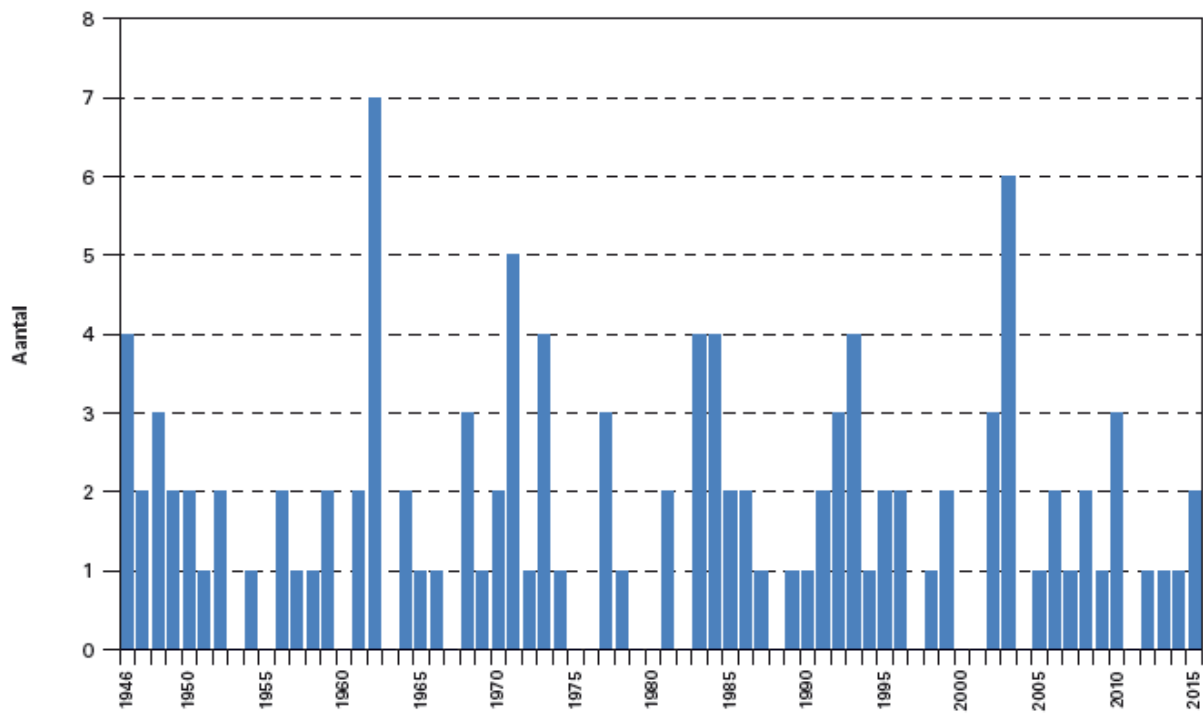
Wetsvoorstel betreffende anoniem bevallen, 2010/11, 5-502/1.

Decreet houdende regeling van de binnenlandse adoptie van kinderen en houdende wijziging van het decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen, *B.S.* 7 augustus 2015.

8. Bijlagen

Bijlage 1

Figuur 1. Aantal vondelingen waarover media hebben bericht (per jaar), Nederland, 1946-2015

Bron: NIDAA; peildatum: 1/11/2015.